

# **VANHUSTEN ASUNTOJEN KORJAUSAVUSTUSJÄRJESTEL- MÄN TOIMIVUUS**

Esa Kirvesniemi

Opinnäytetyö  
Kesäkuu 2014  
Rakennustekniikka  
Rakennustuotanto

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU  
Tampere University of Applied Sciences

## TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Rakennustekniikan koulutusohjelma  
Rakennustuotanto

Esa Kirvesniemi:  
Vanhusten asuntojen korjausavustusjärjestelmän toimivuus

Opinnäytetyö 73 sivua, joista liitteitä 20 sivua  
Heinäkuu 2014

---

Tämä opinnäytetyö käsittelee vanhusten asuntojen korjausavustusjärjestelmää sekä sen toimivuutta. Opinnäytetyössä tutkitaan korjausavustusjärjestelmän kehittämistarpeita ja järjestelmän vaikuttavuutta. Opinnäytetyössä keskitytään yli 65 -vuotiaisiin vanhuksiin sekä yli 80 -vuotiaiden erityistarpeisiin. Opinnäytetyön tulokset koostuvat pääasiassa Varsinais-Suomessa tehdystä vaikuttavuustutkimuksesta sekä vuoden 2014 korjausavustushakemusten analysoimisesta.

Aihe tuli Vanhustyön keskusliitolta. Vanhustyön keskusliitto kehittää korjausneuvontaa koko vanhusväestöä palvelevaksi toiminnaksi ja pyrkii parantamaan avustusjärjestelmän kattavuutta. Opinnäytetyöllä havainnollistetaan korjausneuvontaa sekä avustusjärjestelmän toimivuutta.

Korjausavustusjärjestelmän toimivuudesta tuli ilmi kehitettäviä puolia ja toimivuuden parantamisesta saavutettavia taloudellisia etuja. Toimivuuden kannalta ratkaisevat tekijät havaittiin tulo- ja varallisuusrajoissa, eri asumismuotojen tukiehtojen eroissa sekä korjausneuvonta -palvelun tiedottamisessa.

Valtion vanhusten asuntojen korjausavustusjärjestelmän budjettiin on mahdollisesti tulossa korotuksia, mikä on positiivinen asia. Avustusten tavoitavuus on myös parantunut lähivuosina ja tiedotuksen parantamiseksi kuntiin perustetut vanhusneuvostot lisäävät vanhusten tiedon saantia.

---

Asiasanat: korjausavustusjärjestelmä, vaikuttavuus, tukiehdot, korjausneuvonta, vanhustyön keskusliitto

## ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Tampere University of Applied Sciences  
Degree programme in Construction Engineering  
Building Production

Kirvesniemi, Esa:  
Functioning of system of repair aids for elderly people

Bachelor's thesis 73 pages, appendices 20 pages  
July 2014

---

This thesis deals with the system of repair aids for the elderly people, as well as the functionality of the system. This thesis examines the needs of development of the repair aids system and the effectiveness of the system. Thesis focuses over 65 year old people and the special needs of over 80 year old people. Results of the study consist mainly of the study of efficiency made in Southwest Finland, as well as the analysis of system of the repair aids applications of 2014.

Theme of thesis came from The Central Union for the Welfare of the Aged in Finland. The Central Union for the Welfare of the Aged develops home repair advice service and the coverage of the system. This thesis demonstrates home repair advice service and the functionality of the system.

From the functionality of system of repair and aids came to knowledge sides that can be developed and their financial profits for the society. Factors from the point of functionality were in the income and wealth limits, differences in housing form support conditions and informing about the home repair advice.

There might be coming improvements in the state government's budget of system of repair aids for elder people. The reach of aids is also improved in immediate years and improving the informing cities has founded elder councils to improve information receiving.

---

Key words: system of repair aids, efficiency, support conditions, home repair advice, central union for the welfare

## Sisällys

1	JOHDANTO.....	8
1.1	Tausta.....	8
1.2	Tavoite.....	9
1.3	Rajaukset.....	9
2	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	10
3	KEHITTÄMISTARPEIDEN TUTKIMINEN.....	11
3.1	Eri tahojen tuet yleisesti.....	12
3.2	Nykytilanne.....	13
3.2.1	Vanhusväestön ja vammaisten avustus.....	13
3.2.2	Vammaispalvelulaki.....	14
3.2.3	Sotilasvammalaki.....	14
3.2.4	Järjestöjen avustukset.....	15
3.2.5	Kotitalousvähennys.....	15
3.2.6	Tarveharkintainen energia-avustus.....	15
3.3	Korjausavustukset 2014.....	16
3.3.1	Esteettömyysremontit/toiminnalliset korjaukset.....	21
3.3.2	Peruskorjaukset.....	21
3.4	Vähävaraisten tilanne.....	21
3.4.1	Projektin läpivienti ilman varallisuutta.....	22
3.4.2	Mahdolliset tuet ja lainat.....	22
3.5	Mikä on paras ratkaisu vanhukselle.....	22
3.5.1	Kustannustehokkuus.....	23
3.5.2	Mahdollisimman pitkään kotona asuminen.....	23
3.6	Korjausavustus.....	24
3.6.1	Mitä toimenpiteitä avustuksella saa tehdä.....	24
3.6.2	Kuka tekee päätökset.....	24
3.6.3	Avustusmäärärahojen historia.....	24
3.6.4	Nykyinen määräraha.....	25
3.6.5	Määrärahojen tulevaisuus.....	25
3.6.6	Avustushakemusten määrä.....	26
3.7	Korjausneuvonta korjausavustuksen käytön opastuksessa.....	26
3.7.1	Korjausneuvojan tehtävä.....	26
3.7.2	Yhteydet avustustahoihin.....	27
4	AVUSTUSJÄRJESTELMÄN TARPEET TULEVAISUUDESSA.....	28
4.1	Vanhusväestön määrä 2000 - 2050.....	28
4.2	Vanhuspalvelut.....	29
4.3	Kotona asumisen kustannukset.....	30
4.3.1	Hoitoapu kotiin.....	30

4.4	Hoidon kustannukset.....	30
4.5	Kotihoidon mahdollistavat tekniset ratkaisut .....	31
4.5.1	Sisäänkäynti .....	31
4.5.2	Kynnysten madaltaminen.....	33
4.5.3	Tukikahvat .....	33
4.5.4	Pesuhuone, wc ja sauna.....	33
4.5.5	Hissit .....	34
4.5.6	Oviaukot.....	34
4.5.7	Turvatekniikka .....	35
5	AVUSTUSJÄRJESTELMÄN VAIKUTTAUVUUS .....	36
5.1	Avustusremonttien vaikuttavuus.....	36
5.1.1	Riskien minimointi.....	36
5.2	Kotona selviytyminen .....	37
5.2.1	Mitä vaivoja pystytään voittamaan korjaustoimin .....	38
5.2.2	Fyysiset .....	38
5.2.3	Psyykkiset .....	38
5.2.4	Sosiaaliset.....	39
6	KORJAUSNEUVONNAN KEHITYSTARPEET .....	40
6.1	Korjausneuvonta .....	40
6.2	Mikä on korjausneuvojan rooli .....	40
6.3	Eri asumismuotojen tukiehtojen erot (pientalo/kerrostaloasukas).....	41
6.4	Mahdollinen erityisasematarve +80 -vuotiailla .....	42
7	KESKIELÄKKEEN SEKÄ TULORAJOJEN KEHITTYMINEN.....	43
	44	
8	TURUN KAUPUNGIN KORJAUSNEUVOJAN HAASTATTELU .....	45
9	TULOSTEN TARKASTELU .....	47
9.1	Kyselytutkimus .....	47
9.2	Kyselytutkimuksen toimivuus .....	47
10	YHTEENVETO .....	49
10.1	Tulosityhteenveto.....	49
10.2	Johtopäätökset.....	49
10.3	Jatkotutkimus ehdotukset.....	50
	LÄHTEET .....	51
	LIITTEET .....	53
1.	EXCEL -TAULUKKO.....	3
1.1	Liite 1, Excel -pohja.....	3
1.2	Word -tiedosto .....	8
2.	EXCEL -TAULUKOSTA TEHDYT KUVAT .....	9



**LYHENTEET JA TERMIT**

TAMK	Tampereen ammattikorkeakoulu
op	opintopiste
IKÄ-Aske	Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma
ARA	Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
RAY	Raha-automaattiyhdistys

# 1 JOHDANTO

## 1.1 Tausta

Opinnäytetyö käsittelee vanhusten asuntojen korjausavustusjärjestelmän toimivuutta. Tässä tapauksessa vanhukset luokitellaan yli 65-vuotiaisiin henkilöihin, jotka ovat oikeutettuja hakemaan ARAn vanhuksille suunnattua korjausavustusta ja ovat oikeutettuja saamaan Vanhustyön keskusliiton tarjoamaa korjausneuvontapalvelua.

Kataisen hallitus päätti syksyllä 2013 300 miljoonan euron leikkauksista laitoshoidon sektorilla vuoteen 2017 mennessä (Kunta-asiat hallituksen kehysriihessä 2014, 12). Kotihoidon tarve kasvaa ja vanhusten asuntojen täytyy täyttää tekniset vaatimukset, mitkä mahdollistavat kotona pärjäämisen.

Vuoden 2014 talousarvio puolestaan osoittaa, että asuntojen korjaus- ja energia-avustus määräraha pienenee vielä entisestään 7,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2014 määräraha on siis 43 miljoonaa euroa (Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2014), kun vuoden 2013 määräraha oli 50,5 miljoonaa euroa (Valtiovarainministeriön budjettikatsaus 2013, 31). Asuntojen korjaus- ja energia-avustuksen määrärahat ovat pienentyneet. Tästä herää kysymys, riittävätkö määrärahat ehkäisemään laitoshoitokierteen ja parantamaan vanhusten elinoloja.

Vanhusväestön määrä on kasvussa, mikä tarkoittaa että potentiaalisia laitoshoitopaikkojen hakijoita on entistä enemmän (Tilastokeskus Väestöennuste 2012). Tämän vuoksi myös asuntojen määrä, joihin tarvitaan korjausavustusta, on suurempi. Valtion varoja pienennetään kyseisellä sektorilla ja kohderyhmä kasvaa, mikä tarkoittaa että tuen piiriin pääsee yhä harvempi vanhus. Tämä lisää omakustanteisten remonttien ja yksityisten hoitopaikkojen kysynnän kasvua.



## **1.2 Tavoite**

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Vanhustyön keskusliitto. Vanhustyön keskusliitto pyrkii opinnäytetyön avulla tuomaan esille vanhusten korjausavustusjärjestelmän toimivuutta ja kehitystarpeita.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille vanhusten saamia tukia korjausavustukseen erityisesti valtiolta, sekä tuoda esille tilastollisesti korjausavustussummia, joita vanhukset ovat saaneet korjausavustuksena 2014-vuoden hakukaudella. Tavoitteena on myös tuoda esille sitä väestöä, jonka avustaminen olisi yhteiskunnan kannalta hyödyllisintä.

## **1.3 Rajaukset**

Opinnäytetyössä ei syvennyttä veteraanien, veteraanien leskien, sotainvalidien tai vammaisten erikoisasemaan. Opinnäytetyössä ei syvennyttä myöskään alle 65-vuotiaiden henkilöiden avustuksiin tai etuisuuksiin.

## 2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyön tekemiseen käytettiin kyselytutkimusmenetelmää. Kyselytutkimus tehtiin Excel -pohjan avulla Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojille.

Kyselytutkimuksen tarkoituksena on saada koottua tietyin perustein valitulta joukolta vastauksia samoihin kysymyksiin. Koska kyselytutkimuksessa käytetään useimmiten kyselylomaketta, tulee kyselyyn liittyvien muuttujien määrä ja sisältö olla tarkoin harhittu. Kyselyn kohteena olevien henkilöiden on pystyttävä vastaamaan jokaiseen kysymykseen yksiselitteisesti.

Kyselytutkimuksen lomakkeen suunnittelu kannattaa tehdä yhteistyössä kohderyhmän edustajan kanssa. Jokainen kyselylomake esikokeillaan sekä vastaajien että aineiston jälkikäsitteilyn kannalta, jotta epäselvät ja turhat kysymykset voidaan korjata tai poistaa ennen tutkimuksen suorittamista.

Lopullinen kyselylomake kannattaa pitää mahdollisimman lyhyenä ja yksinkertaisena. Raskaat ja vaikeaselkoiset lomakkeet aiheuttavat tuloksissa poikkeavuuksia. Taustatietoihin sekä henkilötietoihin liittyvät kysymykset pidetään niin vähäisenä kuin mahdollista, vain tarvittavia tietoja kysellään.

### 3 KEHITTÄMISTARPEIDEN TUTKIMINEN

Opinnäytetyön tekemiseen liittyi työssäoppimisjakso. Oppimisjakson aikana pääsin tutustumaan Vanhustyön keskusliiton korjausneuvontaan Pirkka-Hämeen korjausneuvojan, rakennusinsinööri Voitto Niskan opastuksella. Työssäoppimisjaksolla käytiin korjausneuvontakohteissa sekä tutustuttiin muihin korjausneuvojan työtehtäviin.

Tämänhetkinen tilanne on, että vain todella vähävaraiset vanhuksat saavat asuintoihinsa korjausavustusta. Korjausavustusta myönnetään hyvin harvoin vuokra-asuntoihin, mikä tarkoittaa, että vähävaraiset avustusta hakevat vanhuksat asuvat pääasiassa joko pientalossa tai asunto-osakeyhtiössä. Järjestelmän heikkous on se, että korjausavustus prosentti on korkeintaan 70 %, mistä seuraa että todella vähävaraiset eivät pysty tekemään kallista remonttia ilman lainan tai rahoituksen hakemista. Ne henkilöt, jotka tulorajojensa tai varallisuutensa puolesta eivät ole oikeutettuja korjausavustukseen, joutuvat kustantamaan remontin itse. Tulorajat ovat tällä hakukaudella niin pienet, että suurin osa vanhuksista ei pääse tulorajojen alapuolelle. Keskiverto eläke vuonna 2013 oli 1 549 €. Miehen 1 760 € ja naisen 1 376 € (Eläketurvakeskus uutiset vuoden 2013 tiedot kokonaiseläkkeistä 2014). Vanhusten asuntojen korjausavustus tuloraja vuodelle 2014 on yksinasuvalla 1530 €/kk, ja pariskunnalla 2555 €/kk. Työeläkettä saavista pariskunnista ja leskeneläkettä saavista vain pieni osa pääsee tulorajojen sekä omaisuusrajojen alapuolelle. (Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonnan päällikkö Jukka Laakso 2014.)

Jotta korjausavustuksesta saataisiin useammalle vanhukselle mahdollinen, tulisi nykyisiä tulo- ja varallisuusrajoja nostaa, tai selvittää uusia ratkaisuja varallisuuden määrittämiselle.

Vanhustyön keskusliiton tarjoama maksuton korjausneuvonta vanhuksille on suuri apu vanhusten asuntojen ongelmakohtiin. Haasteena on korjausneuvonnasta tiedottaminen vanhuksille. Suuri osa vanhuksista ei käytä Internetiä, mikä vähentää tiedon hankinnan mahdollisuutta. Lehdissä ilmoitetaan ainakin korjausavustuksen hausta.

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojat käyvät eri paikkakuntien tilaisuuksissa esittelemässä työnkuvaansa ja työtään. Tieto liikkuu myös vanhusten välillä, kun onnistuneista remonteista kerrotaan toisille ikätovereille. 1.1.2014 tuli voimaan laki, joka määrää vanhusneuvoston asetettavaksi kunnissa (Kunnat.net Vanhusneuvostot 2013). Vanhus-

neuvoston tehtävä on pitää huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Vanhusneuvostot lisäävät tiedotusta kunnan vanhuksille myös korjausavustuksesta. Erityisesti syrjäytyneitä ja yksinäisiä vanhuksia on kuitenkin haastava tavoittaa.

### **3.1 Eri tahojen tuet yleisesti**

ARA myöntää korjausavustuksia kaikille ikäluokille. Näitä avustuksia ovat pientalojen harkinnanvarainen energia-avustus, esteettömyysavustus, hissiavustus, käynnistysavustus perusparannukseen sekä terveystaitta-avustus. (ARA Rahoitus Avustukset 2014.)

Esteettömyysavustuksella tarkoitetaan avustusta liikkumisesteen poistamiseen. Avustusta voivat hakea liikuntarajoitteiset, joille mahdollistetaan pääsy asuinrakennukseen, siinä oleviin asuntoihin tai muihin tiloihin. Tavoitteena on saada esteetön kulku rakennuksen ulkopuolelta rakennukseen tai siinä oleviin asuntoihin tai yhteistiloihin. Rollaattoria ja pyörätuolia käyttävillä on oltava esteetön kulkumahdollisuus rakennuksessa. Esteettömyysavustuksen määrä on enintään 50 % hyväksytyistä korjauskustannuksista.

Hissiavustusta myönnetään kerrostaloihin, joissa ei ole ennestään hissiä. Avustuksen määrä on enintään 50 % hyväksytyistä korjauskustannuksista. Tämän hetken tilanne on, että 18 000:ssa kolmikerroksisessa tai sitä korkeammassa kerrostalossa, on 42 000 porrashuonetta ilman hissiä. Osa kunnista myöntää lisäavustusta hissien rakentamiselle. Esimerkiksi Tampereen kaupunki myöntää 15 % lisäavustuksen ja Helsingin kaupunki 10 % lisäavustuksen hissien rakentamiselle.

Käynnistysavustusta asuntojen perusparannukseen voivat saada asunto-osakeyhtiöt, vuokratyhtiöt ja asumisoikeustalot. Avustusta myönnetään enintään 10 % hyväksytyistä kustannuksista.

Avustusta terveystaitan poistamiseen voivat hakea ruokakunnat, joilla on kosteus- tai homevaurio ympärivuotisesti asuttavassa asuinrakennuksessa tai asunnossa. Avustuksen myöntäminen edellyttää, että ruokakunta on joutunut asuntonsa terveystaittojen vuoksi suuriin taloudellisiin vaikeuksiin ilman itse aiheutettua syytä. Suuret taloudelliset vaikeudet määritellään ruokakunnan varallisuuden, tulojen ja menojen mukaan suhteutettuna korjauskustannuksiin. Korjaustoimenpiteiden on oltava laajat, kustannuksiltaan

vähintään 7000 euroa ja avustuksen määrä on enintään 70 % hyväksytyistä kustannuksista.

### 3.2 Nykytilanne

Vanhusten asuntojen korjausavustus on avustus ruokakunnille, jotka pääsevät tulo- ja varallisuusrajojen alapuolelle. Tämä on tuki, joka on helpoiten haettavissa ja on eniten haettu avustus yli 65-vuotiailla. Taloudet, jotka eivät ole oikeutettuja korjausavustukseen tulo- tai varallisuusrajojensa puolesta, voivat hakea kotitalousvähennystä korjaustöiden työkustannuksista. (ARA 2014.)

Vaikeasti vammautuneet vanhukset ovat oikeutettuja myös vammaispalvelulain perusteella saatavaan avustukseen. Vammaispalvelun kautta haettaessa tuen saamiseen vaikuttaa pelkästään henkilön vammautumisasaste.

Sotainvalidit ja sotainvalidien puoliset ovat oikeutettuja sotilasvammalain mukaisiin etuihin.

#### 3.2.1 Vanhusväestön ja vammaisten avustus

Vanhusten asuntojen korjausavustuksen saamiseksi täytyy olla vähintään 65-vuotias sekä päästä alle tulorajojen, jotka ovat seuraavan taulukon mukaiset:

Asunnossa asuvan ruokakunnan pysyvät yhteenlasketut bruttokuukausitulot (VNA 3 §) ovat:

Henkilöluku	1	2	3	4
Tulot (brutto) €/kk	1530	2555	3410	4345

Kuva 1. Tulorajat vuonna 2014 vanhusväestölle

Rintamaveteraaneille ja rintamaveteraanien leskille sovelletaan seuraavan taulukon mukaisia tulorajoja:

Henkilöluku	1	2	3	4
Tulot (brutto) €/kk	1990	3320	4435	5650

Kuva 2. Tulorajat vuonna 2014 sotaveteraaneille, sotainvalideille ja sotaveteraanien leskille

Tulorajojen lisäksi avustuksen saaminen edellyttää, että varallisuutta ei saa olla suoritetun remontin jälkeen yli 10 000 € ruokakunnan asukasta kohden. Varallisuuteen ei lasketa asuntoa, autoa, tai omassa käytössä olevaa kesämökkiä. Varallisuuteen lasketaan osakkeet, kiinteistöt sekä rahavarat pankkitileillä. Avustuksen saaminen edellyttää vähintään viiden vuoden asumista avustetussa asunnossa. Mikäli asukas muuttaa ennen viiden vuoden kulumista, tulee avustuksen hakijan maksaa avustettu summa takaisin. (ARA 2014.)

### **3.2.2 Vammaispalvelulaki**

Vammaispalvelulaki, eli laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, tarjoaa apua kotona pärjäämiseen niille vanhuksille, jotka ovat vaikeasti vammautuneet. (Finlex Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja toiminnoista 2014.)

ARAN tukien lisäksi ruokakunta voi saada avustusta vammaispalvelulain perusteella, jos ruokakuntaan kuuluu vaikean vamman omaava henkilö. Vammaispalvelun kautta saatu avustus ajaa korjausavustuksen edelle. Tämä tarkoittaa sitä, että ensisijaisesti haetaan tukea vammaispalvelun kautta, jos siihen on oikeus. Vammaispalvelun kautta saadut tuet ja avustukset eivät näy vanhusten korjausavustustilastoissa.

### **3.2.3 Sotilasvammalaki**

Sotilasvammalaki koskee sotainvalideja sekä ennen 1.1.1991 asepalveluksessa vammautuneita ja sairastuneita. Henkilöillä, joiden invaliditeettiprosentti on vähintään 10 %, on mahdollisuus saada korvausta asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvista laitteista ja välineistä. (Sotilasvammalain mukaiset korvaukset 2014.)

Vuonna 2014 muutostöiden korvattavuuden yläraja oli 12 875 euroa ja asunnonmuutostöiden sekä peruskorjausten yhteinen enimmäiskorvaus oli 23 700 euroa (Voitto Niska). Sotilasvammalain nojalla saadut avustukset menevät vammaispalvelun ja korjausavustuksen edelle. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilö joka kuuluu sotilasvammalain piiriin, hakee avustusta ensisijaisesti sotilasvammalain kautta.

### **3.2.4 Järjestöjen avustukset**

Veteraaneilla ja sotainvalideilla on mahdollisuus saada erilaisten järjestöjen tai yhdistysten kautta etuisuuksia. Järjestöjen kautta saadut etuudet edellyttävät yleensä järjestöön kuulumista sekä hyvin pieniä tuloja. Tuet ovat muutamia satoja euroja ja niitä voidaan hakea korjaustyön valmistuttua. (Jukka Laakso 2014.)

### **3.2.5 Kotitalousvähennys**

Kotitalousvähennys on verotuksessa tehtävä vähennys. Kotitalousvähennystä saa kotona teetetystä työstä. Rakennusmateriaaleista ei saa kotitalousvähennystä. Suuruus on maksimissaan 2400 euroa henkilöä kohden. Kotitalousvähennystä ei myönnetä, jos henkilö saa muita avustuksia, tarveharkintaista energia-avustusta lukuun ottamatta. (Vero Henkilöasiakkaat Kotitalousvähennys 2014.)

### **3.2.6 Tarveharkintainen energia-avustus**

Pientalojen harkinnanvaraista energia-avustusta voi hakea laite- ja materiaali-investointeihin, joilla parannetaan energiataloutta ja vähennetään energiankäytöstä aiheutuvia päästöjä sekä lisätään uusiutuvien energianmuotojen käyttöä. Avustusta voidaan myöntää yksityishenkilöille, joilla on ympärivuotisessa, omassa asuinkäytössä oleva pientalo.

Tulo- ja varallisuusrajat ovat samat kuin korjausavustusta haettaessa.

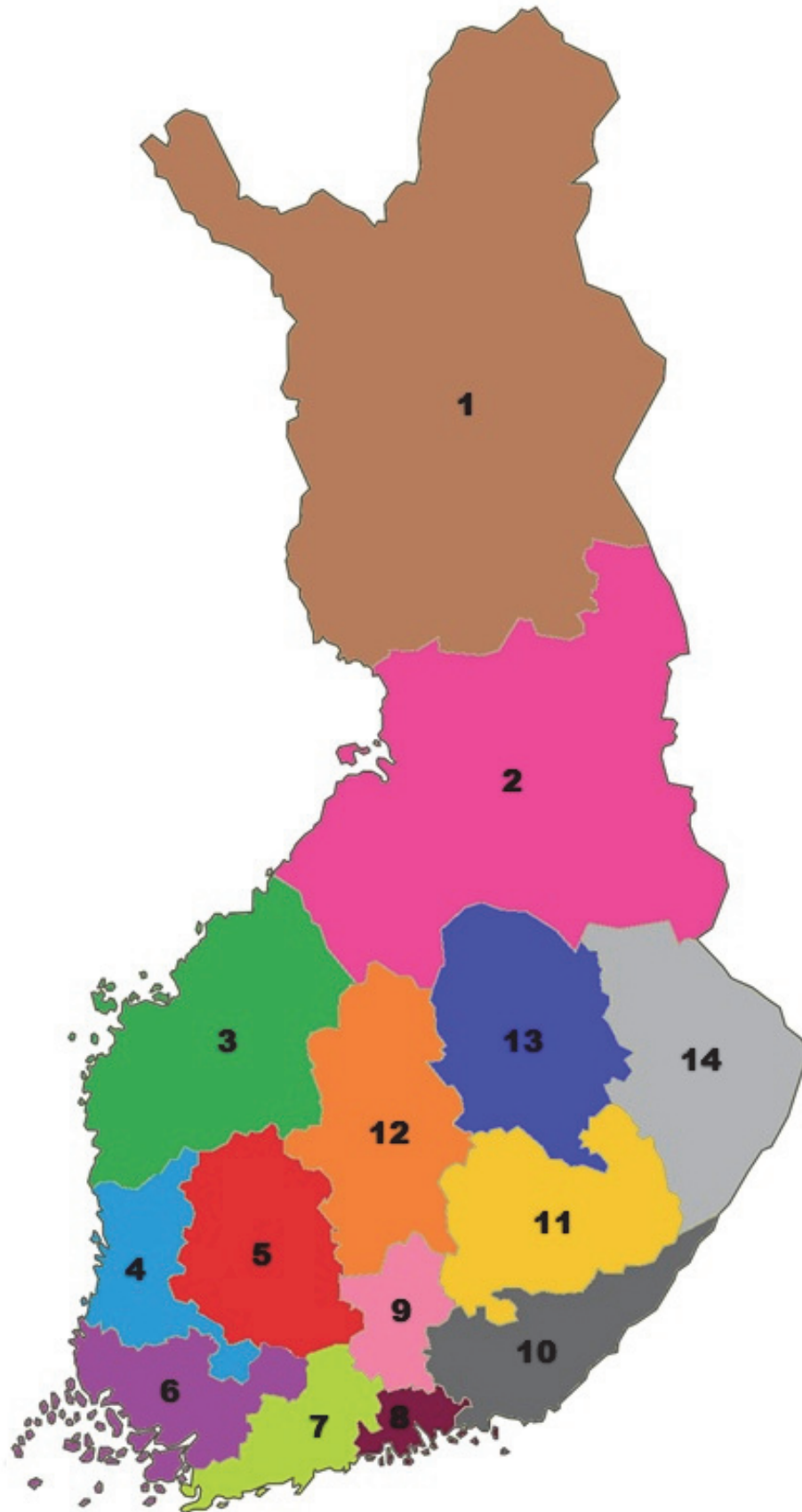
Energia-avustuksen määrä on enintään 25 % hyväksytyistä korjauskustannuksista. Tarveharkintainen energia-avustus eroaa muista avustuksista siten, että sitä voi hakea samanaikaisesti kotitalousvähennyksen kanssa. (ARA 2014.)

### 3.3 Korjausavustukset 2014

Vuoden 2014 ARA korjausavustushakemuksista on kerätty tietoa jokaisen maakunnan korjausneuvojalta Excel -taulukolla (Liite 1 kuva 1). Taulukolla pyrittiin keräämään seuraavat tiedot korjausavustushakemuksista: rakennuksen paikkakunta, talon rakennusvuosi, onko taloa peruskorjattu ja minä vuonna, hakijan ikä, pientalo ja kerrostalo - jakauma sekä kustannusarvio. Taulukolla kerättiin myös lista toimenpiteistä, joita asunnossa tullaan tekemään. Taulukolla pyrittiin listaamaan sekä avustusta saavien asukkaiden tietoja että avustuksen ulkopuolelle joutuvien asukkaiden tietoja. Avustuksen ulkopuolelle jäävissä tiedoissa on puutteita, koska yhteydenotot päättyivät usein jo selvitykseen tulo rajoista. ARAn korjausavustushakemuksista on kerätty tietoa, että saataisiin tietoa tyypillisimmistä toimenpiteistä sekä kustannuksista toimenpiteille. Tarkoituksena on myös havainnollistaa avustuksen ulkopuolelle jääneiden asukkaiden potentiaalia.

Ongelmia Excel -taulukon tekemisessä oli esimerkiksi taulukon muotoilu siten, että se olisi mahdollisimman helppo täyttää ja ettei täyttämässä olisi tulkinnanvaraisuuksia. Tavoitteena oli myös kerätä niin laaja toimenpiteiden valikoima, ettei ”muu” kohtia tulisi kuin korkeintaan 10 %. Excel -taulukon täyttämiseen oli erikseen täyttöohje, jolla pyrittiin välttämään tulkinnanvaraisuuksia.



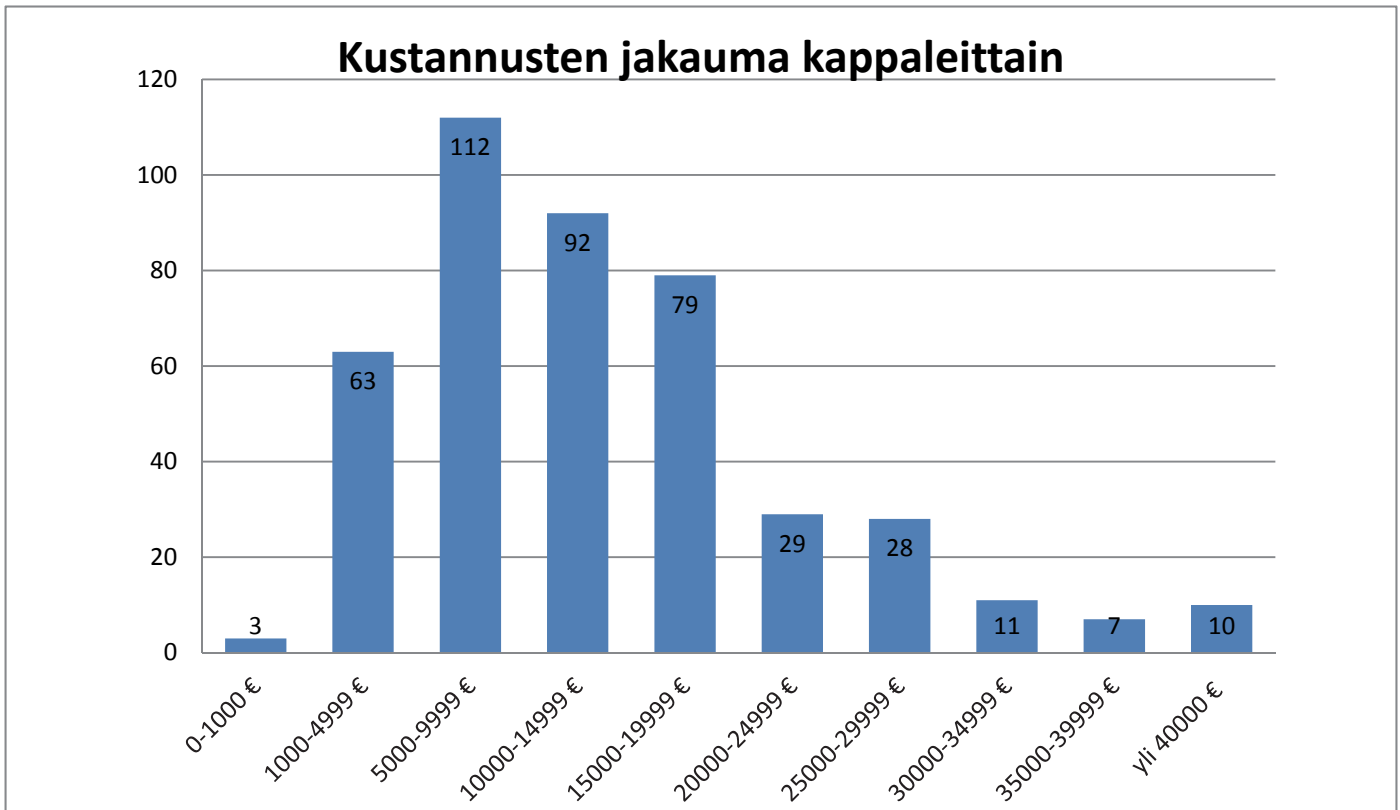


Kuva 3. Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojen toimialueet.

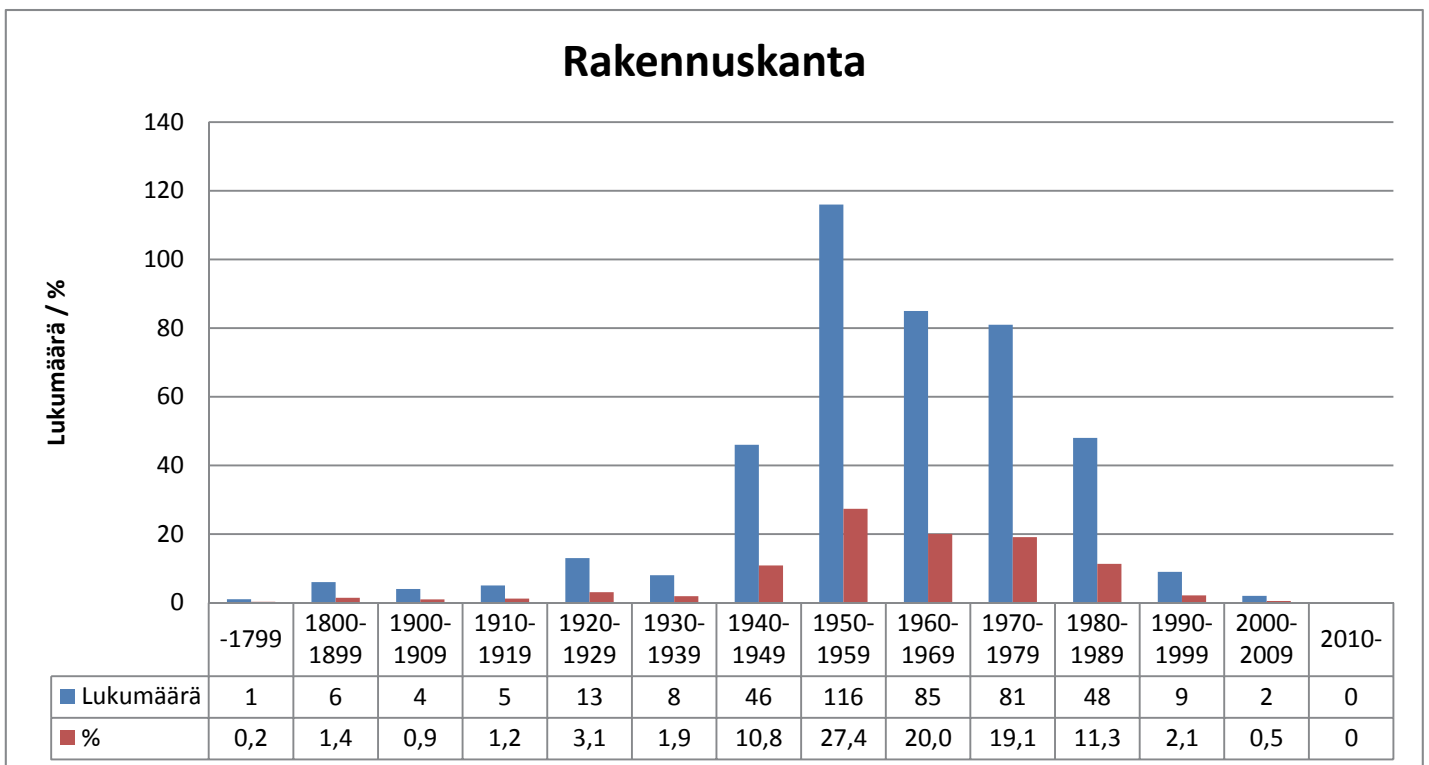
	Kevään haku v. 2014	Määrä(kpl)	Määrä %	Kustannusarviot Yhteensä €	Korjausten keskiarvo €	Pien- taloja	Kerros- taloja
1	Lappi	22	5,0	491250	22329,5	21	1
2	Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu	79	18,1	1259090	15937,8	70	9
3	Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa	24	5,5	308490	12853,8	21	3
4	Satakunta	17	3,9	167222	9836,6	14	3
5	Pirkka-Häme	30	6,9	285263	9508,8	27	3
6	Varsinais-Suomi	36	8,2	425717	11825,5	24	12
7	Länsi-Uusimaa	8	1,8	97668	12208,5	7	1
8	Itä-Uusimaa	21	4,8	249222	11867,7	15	6
9	Päijät-Häme	58	13,3	714810	12324,3	42	16
10	Etelä-Karjala, kymenlaakso	22	5,0	433951	19725,0	22	0
11	Suur-Savo	27	6,2	439716	16285,8	25	2
12	Sisä-Suomi	49	11,2	525466	10723,8	49	0
13	Pohjois-Savo	29	6,6	338733	11680,4	21	8
14	Pohjois-Karjala	15	3,4	241000	16066,7	13	2
	Yhteensä	437		5977598	13798	371	66

Kuva 4. Taulukosta nähdään alueittain Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojen korjausavustushakemuksien kappalemäärä ja määrä prosentuaalisesti kaikista hakemuksista, kustannusarvio, kustannusarvion keskiarvo maakunnittain sekä pientalo ja kerrostalo -jakauma. Määrällisesti ja rahallisesti suurin osa hakemuksista sijoittuu Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu -alueelle. Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu on suuri maakuntakokonaisuus jossa yleinen tulotaso on matala, mikä johtaa suureen määrään hakemuksia.

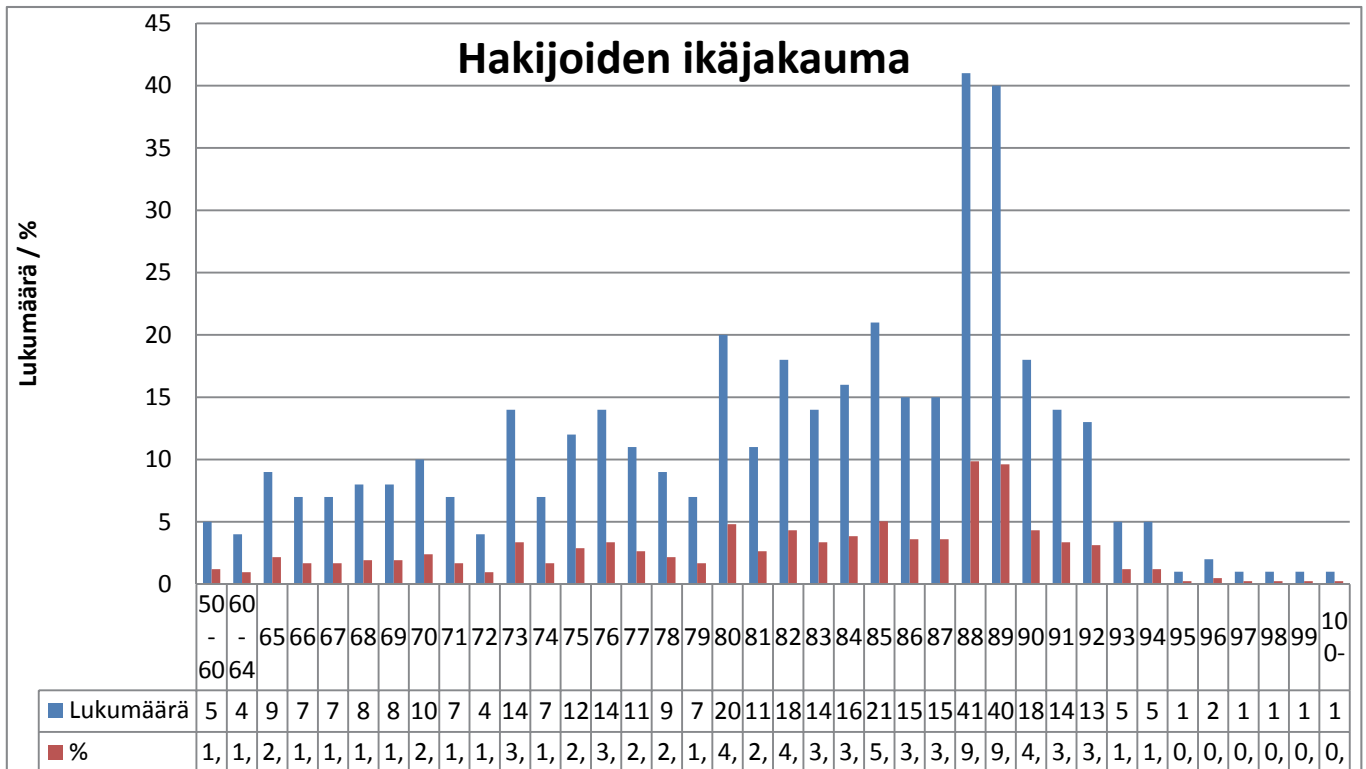
Talouksia, joilla varallisuus tai tulot ylittyivät kyseisellä hakukaudella, mutta korjaussuunnitelmat tehtiin kuitenkin, oli yhteensä noin 270. Avustuksien ulkopuolelle jääneiden remontit olisivat keskimäärin maksaneet 9500 €/remontti. Heidän remonttiensa yhteissummaksi olisi muodostunut yhteensä n. 2 565 000 €.



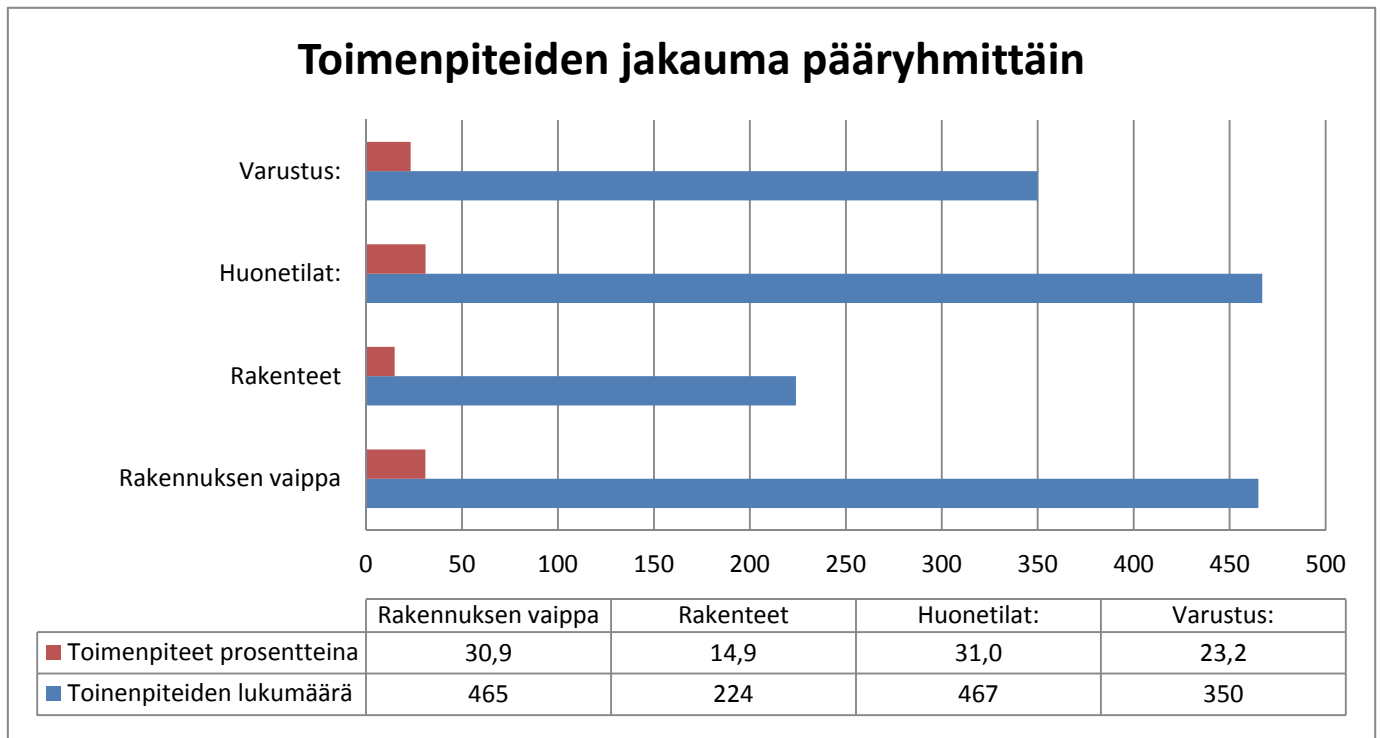
Kuva 5. Kustannusarvioita on 500 - 59 500 € väliltä. Suurin osa hakemuksista sijoittuu 1000 - 19 999 € (79,72 %) väliin. Eniten on välillä 5 000 - 9 999 € (25,81 %).



Kuva 6. Hakemuksissa asuntojen rakennusvuodet vaihtelivat vuosien 1663 - 2005 välillä. Tieto rakennusvuodesta oli 424:a hakemuksessa. Vanhin asunto oli rakennettu vuonna 1663 ja uusin vuonna 2005. Suurin osa oli rakennettu vuosien 1940 - 1989 välillä (376 kpl, 88,7 %). Eniten 1950-luvulla (116 kpl, 27,4 %). 424:sta asunnossa peruskorjauksia on tehty yhteensä 114 kappaletta.



Kuva 7. Hakijoiden ikä vaihteli 53 ja 101 -vuotiaiden välillä. Suurin osa hakijoista oli 65 - 94 -vuotiaita (407 kappaletta, 98 %). Hakijoista oli yli 80-vuotiaita 273 kpl eli 66%. Tieto hakijan iästä oli yhteensä 416 hakemuksessa.



Kuva 8. Pääryhmistä eniten toimenpiteitä tehtiin huonetiloihin (467 kpl, 31 %). Toiseksi eniten toimenpiteitä tehtiin pääryhmään Rakennuksen vaippa (465 kpl, 30,9 %). Yhteensä toimenpiteitä kertyi kaikista korjausavustushakemuksista yhteensä 1506 kpl.

### **3.3.1 Esteettömyysremontit/toiminnalliset korjaukset**

Toiminnalliset korjaukset ovat niitä korjauksia, jotka suoranaisesti helpottavat arkea kotona. Näitä ovat mm. sisäänkäynnin luiskat, hissit, pesuhuoneen sekä wc:n korjaukset kuten ammeen poisto ja korkeamman pytyn asentaminen, saunan kiukaan vaihto sellaiseen jossa säätimet ovat päällä, oviaukkojen laajennukset, kynnysten poistamiset, valaistuksen parantaminen ja turvallisuustekijöiden kuten paloturvallisuuden parantaminen.

### **3.3.2 Peruskorjaukset**

Peruskorjaus tarkoittaa suhteellisen suurta hanketta, jossa korjataan tai uusitaan kiinteistön olemassa olevia rakenteita, rakennusosia, kalusteita, varusteita, järjestelmiä ja laitteita. Peruskorjaustöitä ovat mm. vesijohtojen ja viemäreiden uusiminen tai korjaaminen, keittiön uusiminen, lämmitysjärjestelmän uusiminen, hormien korjaaminen, vesikaton uusiminen, ikkunoiden uusiminen, maalaustyöt ja rakennusvirheiden korjaaminen.

## **3.4 Vähävaraisten tilanne**

Varallisuudesta puhuessa täytyy muistaa, että vaikka omistaisi kiinteistön tai metsäpalsataa jossakin, ei se välttämättä ole tälle henkilölle helposti realisoitavaa omaisuutta. ARA luokittelee nämä kuitenkin varallisuudeksi, mikä saattaa estää korjausavustuksen saamisen. Esimerkkinä pariskunta, joka omistaa noin 50 000 euron arvoisen tontin, joka on suunniteltu annettavaksi perintönä lapsenlapsille. Jos korjauskustannukset jäävät alle 20 000 euron, eivät he ole oikeutettuja korjausavustukseen, vaikka heillä ei olisi pankkitilillä senttiäkään. Jos korjaustoimenpiteitä taas tehtäisiin yli 30 000 euron edestä, mikä oikeuttaisi korjausavustukseen, ei heillä olisi millä maksaa omaa osuutta korjaustoimista myymättä perinnöksi tarkoitettua tonttiaan.

Paljon on vanhuksia, jotka elävät hyvin pienillä tuloilla ja omaisuudella. He ovat oikeutettuja kooltaan pienistä suuriin remontteihin, mutta hinta tulee hyvin nopeasti määrääväksi tekijäksi. Vanhukset, joilla on suuret lääkekulut ja pienet eläkkeet, alkavat hyvin nopeasti karsia korjaustoimenpiteistä, koska heillä ole varaa niihin. Usein kuitenkin juuri nämä pienituloiset vanhukset ovat niitä, jotka tarvitsisivat kriittisesti korjaustoimenpiteitä asuinnoissaan, jotta he voisivat asua siellä turvallisesti ja välttää laitospäätettä.

### **3.4.1 Projektin läpivienti ilman varallisuutta**

Remontin laajuuteen vaikuttaa vanhusten varallisuus ja se, voidaanko tai halutaanko ottaa lainaa kyseistä remonttia varten. Monesti aloitetaan karsimalla jopa välttämättömistä korjaustöistä, jos näyttää siltä, että kustannukset kasvavat ja pääomaa ei ole. Usein juuri nämä vanhukset tarvitsevat suuria korjaustöitä pärjätäkseen asunnoissaan.

### **3.4.2 Mahdolliset tuet ja lainat**

Vanhukset joutuvat usein ottamaan lainaa pystyäkseen suorittamaan remontin. Korjausavustus maksetaan vasta, kun korjaustyöt on suoritettu ja urakan hinta on kokonaisuudessaan tiedossa. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhuksella on oltava varaa maksaa urakan kokonaishinta urakoitsijalle ennen kuin saa avustukset omalle tililleen.

On olemassa lainamahdollisuus, jossa vanhuksen omistama kiinteistö toimii lainan takauksena. Periaatetasolla laina on hyvä tilanteissa, jos vanhuksella ei ole tai hän ei halua muita lainan takaajia.

On myös ruokakuntia, joilla on juuri sen verran omaisuutta, ettei korjausavustuksen saamiseen ole mahdollisuutta, vaikka tulot olisivat hyvin pienet.

### **3.5 Mikä on paras ratkaisu vanhukselle**

Korjausratkaisun tulisi olla sellainen, jolla on positiivinen vaikutus vanhuksen elinympäristöön. Positiivisia vaikutuksia tulee esteettömyydestä, turvallisuudesta ja arkielämän helpottamisesta. Suurin osa vanhuksista haluaa asua kotonaan niin pitkään kuin mahdollista, joten sitä tukevat toimenpiteet ovat yhteiskunnan ja vanhuksen kannalta paras ratkaisu.

Vanhuksella täytyisi olla valinnanvaraa asumismuotoonsa. Kun hoitopaikkojen määrää vähennetään, tulee vanhukselle sekä omaishoitajalle tunne, että heitä pyritään pitämään väkisin kotona, kun paikan saanti palvelutalosta on lähes mahdotonta. Vanhusten asuntojen remontointi vanhusten tarpeita vastaaviksi, vähentää palvelutalopaikkojen tarvetta. Korjaamalla remontin tarpeessa olevan vanhuksen asunto, annetaan palvelutalopaikka niille, jotka sitä kriittisesti tarvitsevat.

### 3.5.1 Kustannustehokkuus

Korjaustoimenpiteitä suunniteltaessa nousee esiin varsinkin vähävaraisissa talouksissa tilanteita, ettei ole varaa tai halua panostaa remonttiin niin paljon kuin olisi tarpeellista. Hyvin harva vähävarainen lähtisi edes keskustelemaan korjausmahdollisuuksista, jos korjausneuvonta ei olisi asiakkaille ilmaiseksi tarjottava palvelu. Myönteinen asia korjaussuunnitelmaa tehdessä on myös se, että mitään päätöstä ei suunnitteluvaiheessa tarvitse tehdä. Korjausneuvojan kanssa tehdyllä suunnitelmalla lasketaan remontin hinta-arvio, jonka avulla voidaan varata vuotuisesta budjetista kyseinen rahasumma remontille. Remonttia ei siis ole pakko tehdä vaikka korjaussuunnitelma tehtäisiin.

Korjaussuunnitelmaa tehdessä tulisi ottaa huomioon tarpeellisimmat korjaustarpeet niin, että asiakkaalle jää halu myös tehdä kyseinen remontti. On hyödyöntä ehdottaa vanhuksille korjaustoimenpiteitä, joihin heillä ei ole varaa tai suoranaista tarvetta, koska niitä ei tulla toteuttamaan.

Kokonaiskustannuksiin vaikuttavat käytettävät urakoitsijat, materiaalit sekä tuotteiden merkit. Korjausneuvojat ovat vuosien kokemuksella listanneet luotettavia urakoitsijoita kunnissa, joissa he tekevät korjausneuvontaa. Tämä helpottaa korjausneuvojan työtä monella tavalla. Korjausneuvoja kilpailuttaa luotettavia urakoitsijoita, koska hän tietää aikaisempien kohteiden perusteella pystyvänsä luottamaan urakoitsijan ammattitaitoon sekä kykyyn työskennellä vanhusten asunnoissa. Tuotevalmistajia on useita, mutta muutama merkki valikoituu aina hinta-laatusuhteeltaan vanhusten asuntojen remontteihin. Muutamilla valmistajilla on tuotteita, jotka on suunniteltu esteettömyys näkökulmasta. Tuotemerkkejä valittaessa tulee huomioida se, että merkistä ei kannata maksaa.

### 3.5.2 Mahdollisimman pitkään kotona asuminen

Korjaustoimenpiteillä pyritään aina siihen, että vanhusten asunnoissa olisi inhimillistä asua, huomioiden vanhusten iän ja terveyden tuomat rasitteet. Korjausavustukseen panostaminen on siis erityisen tärkeää, koska vanhuksille on mielekkäintä asua kotona ja yhteiskunnalle se on myös edullisinta. Jokainen korjausratkaisu, jolla saavutetaan vanhukselle sellaiset olot että hän pystyy välttämään siirtymisen laitokseen, maksaa itsensä usein moninkertaisesti takaisin.

### **3.6 Korjausavustus**

Tärkein ja yleisin tuki yli 65-vuotiaalle väestölle on ARAn myöntämä korjausavustus. Korjausavustushakemusten tekemisessä avustavat Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojat, sekä tietyjen kuntien korjausneuvojat. Korjausavustusta voi hakea vuosittain ja hakuaika päättyy maaliskuun ja huhtikuun taitteessa. Korjausavustuksen määrä on 40 – 70 % hyväksytyistä korjauskustannuksista. Korjausavustuksen saaminen edellyttää että pääsee tulo- (kuvat 1 ja 2) sekä varallisuusrajojen alapuolelle.

#### **3.6.1 Mitä toimenpiteitä avustuksella saa tehdä**

Korjausavustusta voi käyttää olemassa olevien asuntojen kunnostukseen ja remontoimiseen. Pieniä poikkeuksia saatetaan tehdä, jos asunnossa ei ole suihkutiloja, eikä niitä ole mahdollista rakentaa nykyiseen rakennukseen. Silloin saatetaan saada poikkeuslupa asunnon laajentamiseen siten, että peseytymistilat saadaan rakennettua. Pääsääntöisesti jos remontin kustannukset nousevat niin paljon, että samalla rahalla saataisiin tehtyä uutta, ei korjausavustusta myönnetä. Tyypillisiä korjaustoimenpiteitä ovat toiminnalliset korjaukset ja peruskorjaukset. Korjauskustannusten täytyy olla kohtuulliset ja yli 30 000 € kustannuksista korjausneuvoja tekee lisäselvityksen (Voitto Niska).

#### **3.6.2 Kuka tekee päätökset**

Korjausavustushakemukset lähetetään hakijan asuinkunnalle, josta lähetetään korjausavustushakemusten yhteismäärän summa eteenpäin ARAlle. ARA myöntää korjausavustuksia maksimissaan vuotuisen korjausavustusbudjetin maksimisumman mukaan. ARAn päätökset valmistuvat kesäkuussa, mistä kunnat ilmoittavat asiakkaalle myönnetty korjausavustukset.

#### **3.6.3 Avustusmäärärahojen historia**

Vuosina 1993 - 2007 toimi Valtion asuntorahasto -niminen valtion keskusvirasto (ARA), joka myönsi asumiseen liittyviä avustuksia sekä valvoi omitusasuntolainojen



valtioneuvostonjärjestelmää. Vuoden 2008 alusta Valtion asuntorahasto -virasto muutti nimeään Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseksi. (ARAn esittely Tarina.)

Vuonna 2011 asuntojen korjaus, energia- ja terveyshaitta-avustuksiin myönnettiin 90,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2011 keskeisimmät tukikohteet olivat kerros- ja rivitalojen energiatehokkuuden parantaminen, uusiutuvaan energiaan siirtyminen sähkö- ja öljylämmitteisissä asuintaloissa sekä hissien rakentaminen. (Budjettikatsaus 2011, 26.)

Vuonna 2012 avustuksiin osoitettiin yhteensä 70,5 miljoonaa euroa, josta 15 miljoonaa euroa oli suhdanneperustein myönnettyjen avustusten maksatuksia. Vuoteen 2011 verrattuna avustustaso oli 35 miljoonaa euroa pienempi. (Budjettikatsaus 2012, 28.)

Vuonna 2013 asuntojen korjaus- ja energia-avustuksiin osoitettiin 50,5 miljoonaa euroa (Budjettikatsaus 2013, 31). Painopisteet olivat hissien rakentaminen sekä vanhusten ja vammaisten asuntojen korjaaminen. Avustustaso pieneni vuoteen 2012 verrattuna 5 miljoonaa euroa. Vuoden 2013 budjetista vanhusten korjausavustuksiin osoitettiin 10 miljoonaa euroa (ARAn johtava ylitarkastaja Hanna Koskela 2014).

#### **3.6.4 Nykyinen määräraha**

Vuonna 2014 asuntojen korjaus- ja energia-avustuksiin osoitetaan 43 miljoonaa euroa, sekä ikäihmisten asumisen kehittämisen toimenpideohjelman toimenpanoon osoitetaan lisäpanostuksia (Ympäristöministeriön ehdotus hallinnonalan vuoden 2014 talousarvioksi). Avustusten määrä on 7,5 miljoonaa euroa edellisvuotta matalampi. Vanhusten asuntojen korjausavustuksen osuus budjetista on vuonna 2014 13 miljoonaa euroa (Jukka Laakso). Vuodelle 2015 on suunnitteilla vanhusten korjausavustuksen osuudeksi 15 miljoonaa euroa (Hanna Koskela 2014).

#### **3.6.5 Määrärahojen tulevaisuus**

Asuntojen korjaus-, energia-, ja terveyshaitta-avustusten budjetti on pienentynyt lähi-vuosina. Vanhusten osuus budjetista on kasvanut, mutta keskieläkkeeseen perustuva tuloraja sekä 10 000 euron varallisuusraja seulovat suuren osan vanhuksista niin, ettei hakijakunta välttämättä pysty hyödyntämään koko osuutta. Koska vanhusten tulisi voida asua mahdollisimman pitkään kotonaan, on rajoihin tultava muutoksia tai selvitettävä

muita järjestelmiä vanhusten kotiolojen pitämiseksi inhimillisinä. Budjettia sekä tulorajojia kasvattamalla saataisiin panostettua vanhusten korjausavustuksiin ja näillä vähennettäisiin laitos- sekä hoitokuluja.

Valtioneuvosto teki 18.4.2013 periaatepäätöksen ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmaksi vuosille 2013 – 2017. Ohjelman nimi on IKÄ-Aske ja sen yksi tarkoitus on lisätä hissiavustusten määrää nykyisestä 20 miljoonasta eurosta 24 - 28 miljoonaan euroon vuodessa. Ohjelman tarkoitus on lisätä hissien rakentamista hissittömiin kerrostaloihin 500 kappaleeseen vuodessa. Kehittämisohjelman tavoitteena on myös kehittää asumisen palveluita niin, että ihmiset saisivat asua kotonaan mahdollisimman pitkään. (Ympäristöministeriö Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 6-12.)

### **3.6.6 Avustushakemusten määrä**

Avustushakemusten määrään vaikuttavat vanhusten matalat tulorajat, koska vain pieni osa pääsee näiden rajojen alapuolelle. Avustusten määrää säädellään myös korjausavustus prosenteilla. Minimi avustusprosentti vanhuksilla on 40 % ja maksimi avustusprosentti on 70 %. Varallisuuteen pohjautuvissa rajatapauksissa joudutaan myös hylkäämään osa korjausavustushakemuksista.

## **3.7 Korjausneuvonta korjausavustuksen käytön opastuksessa**

Vanhustyön keskusliitolla sekä tietyillä kunnilla on korjausneuvojia, jotka opastavat maksutta vanhuksia korjausavustukseen liittyvissä asioissa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että korjausneuvoja käy vanhuksen kotona, jossa tulevat korjaustoimenpiteet tehdään ja kartoittaa tarvittavat korjaustoimenpiteet. Kartoituksen jälkeen korjausneuvoja täyttää vanhukselle ARA hakemuksen, millä lopullisen korjausavustuksen mahdollisesti saa.

### **3.7.1 Korjausneuvojan tehtävä**

Korjausneuvojan tehtävä on olla perillä toimivista teknisistä ratkaisuista, jotka sopivat erityisesti vanhusten asuntoihin. Vanhuksilla on erityistarpeensa korjaustoimenpiteissä muuhun väestöön verrattuna. Esimerkiksi kylpyammeet ja korkeat kynnykset saattavat

aiheuttaa välitöntä vaaraa iäkkäälle asukkaalle. Esteettömyyden tärkeys korostuu sitä enemmän, mitä vanhempi asukas on.

Korjausneuvoja kartoittaa yhdessä asukkaan kanssa kohteen kunnon ja sen perusteella listataan remonttitoimenpiteet, joita kohteeseen tulisi tehdä. Kustannusarvion korjausneuvoja tekee itse tai urakoitsijoiden tarjousten perusteella. Korjausneuvoja täyttää korjausavustushakemuskäytöksen yhdessä asukkaan kanssa, kun päästään yksimielisyyteen siitä, mitä toimenpiteitä asunnossa tehdään. Korjausneuvojan tehtäviin kuuluu myös opastaa avustusprosessin etenemisestä ja remontin suorittamisen ajankohdasta.

### **3.7.2 Yhteydet avustustahoihin**

Korjausneuvojat luovat työnsä ohella yhteyksiä kuntien rakennustarkastajiin sekä muihin virkamiehiin, jotka käsittelevät korjausavustushakemuksia ja tekevät päätöksiä. Tämä helpottaa asiointia kuntien rakennusvalvonnan kanssa.

Suomen korjausneuvojat ry on perustettu edistämään korjausavustusjärjestelmän toimivuutta. Suomen korjausneuvojat ry:hyn kuuluu Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojat sekä kuntien viroissa tai toimissa olevia korjausneuvoja tai korjaus- ja energiaavustuksia käsitteleviä henkilöitä. Yhdistyksen toimintaan kuuluu järjestää jäsenille kaksi kertaa vuodessa koulutuspäivät. Koulutuspäivillä luennoivat eri alojen ammattilaisia korjausrakentamiseen liittyvistä asioista. Koulutuspäiviin sisältyy myös ARAn henkilöiden luennot ajankohtaisista avustuksiin liittyvistä asioista. (Jukka Laakso 2014.)

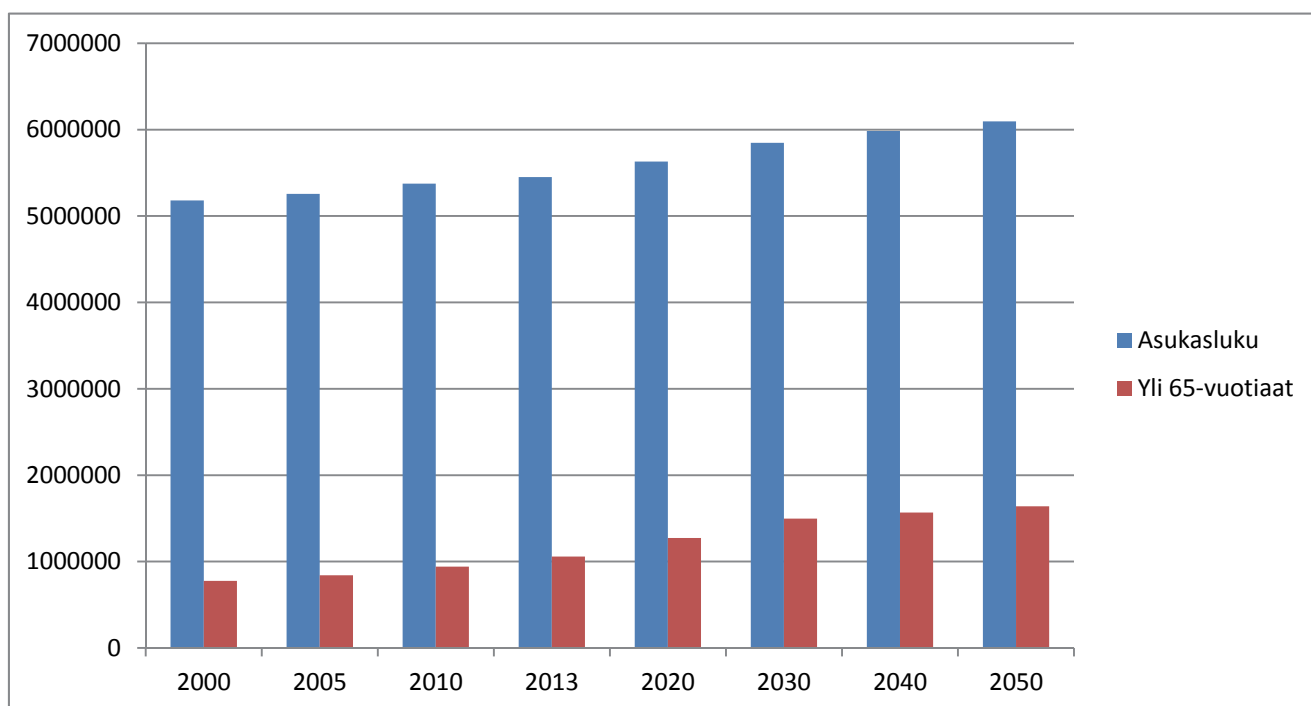
## 4 AVUSTUSJÄRJESTELMÄN TARPEET TULEVAISUUDESSA

### 4.1 Vanhusväestön määrä 2000 - 2050

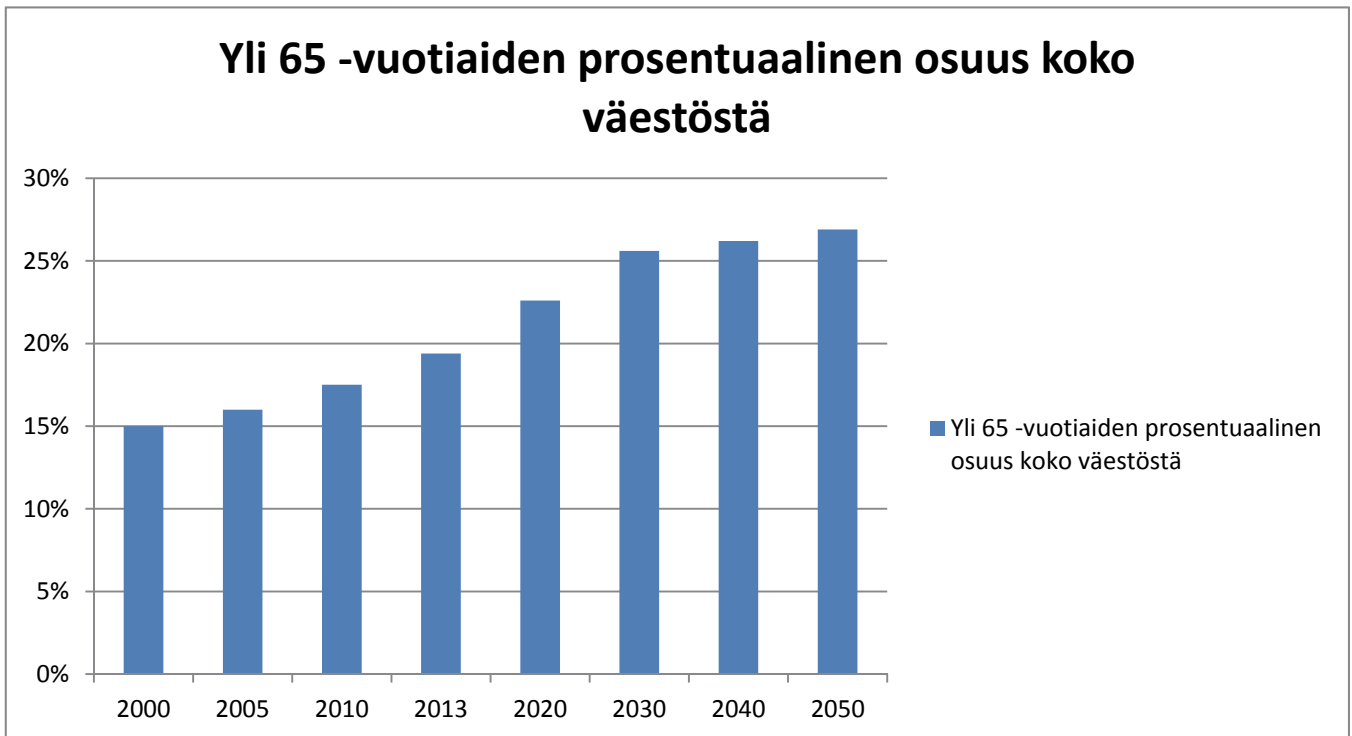
Yli 65 -vuotiaiden henkilöiden määrä on kasvussa Suomessa. Vuonna 2000 Suomen asukasluku oli noin 5 180 000 henkilöä, joista 15 % eli 777 000 henkilöä oli yli 65 -vuotiaita. Vuonna 2010 yli 65 -vuotiaiden osuus oli noussut 17,5 %:iin, eli 5 375 000 asukkaasta noin 941 000. Viimeisin asukaslukutilasto on vuodelta 2013, jolloin Suomen asukasluku oli 5 451 000 ja yli 65 -vuotiaiden osuus väestöstä oli 19,4 % eli noin 1 057 494 henkilöä. (Tilastokeskus Väestö 2014.)

Suurten ikäluokkien, eli vuosina 1945 - 1949 syntyneiden osuus näkyy väestötilastoissa piikkinä ja vaikuttaa yli 65-vuotiaiden määrään. 2030 ennusteen mukaan vielä puolet suurista ikäluokista olisi elossa, joka tarkoittaa noin 272 000 henkilöä. Suuret ikäluokat tulevat näkymään ikäpyramidin huippuna vielä pitkään, koska syntyvyys on ollut pysyvästi matalampi vuoden 1949 jälkeen. (Tilastokeskus Suuret ikäluokat eläkeiässä 2012.)

Suomen väestöennuste vuodelle 2020 on noin 5 631 000, josta yli 65 -vuotiaiden osuus on 22,6 %, eli noin 1 272 606 henkilöä. Vastaavat luvut vuodelle 2040 ovat; väestöennuste 5 985 000 asukasta ja yli 65 -vuotiaiden osuus noin 26,2 %, eli noin 1 568 000 henkilöä. (Tilastokeskus Väestöennuste 2014.)



Kuva 9



Kuva 10. Yli 65-vuotiaiden osuus Suomen väestöstä prosentuaalisesti vuosina 2000 - 2013 sekä arvio yli 65-vuotiaista Suomen väestössä vuosina 2020 - 2050.

## 4.2 Vanhuspalvelut

Vanhusten hoidon järjestäminen herättää paljon keskustelua ja mielipiteitä nykymuodossaan. Vanhuksille tulisi taata inhimilliset olot koko elämänsä ajan. Vanhuksista osa asuu yksin, lähes täysin eristäytyneinä sosiaalisista kontakteista ja osalla vanhuksilla ei ole päätösvaltaa siihen, asuvatko kotona vai laitoksessa.

Suurin osa vanhuksista haluaa asua omassa kodissaan niin pitkään kuin se on mahdollista. Kotona elämistä helpottavat korjausavustusten avulla tehdyt remontit sekä kotihoidon mahdollisuus. On tilanteita, jolloin on halvinta ja käytännöllisintä ohjata vanhus paikkaan, jossa on henkilökuntaa vuorokauden ympäri. Näitä paikkoja ovat palvelutalot ja vanhuksille suunnatut hoitolaitokset ja sairaalat kriittisintä hoitoa tarvitseville. (Sosi- ja terveysministeriö Kotisairaanhoidon ja kotisairaalahoidon 2012.)

### 4.3 Kotona asumisen kustannukset

Kotona asumisen jatkamisessa hinta määräytyy korjauskustannuksista, sekä vanhuksen avun tarpeesta. Suhteellisen pienillä kustannuksilla pystytään parantamaan elinoloja huomattavan paljon. Yleisimpiä remontteja, mitä vanhuksille tehdään, ovat kylpyhuone-remontit. Kylpyhuoneremonttien hinta vaihtelee suunnilleen 10 000 – 15 000 euron välillä. Jos asunto on alkuperäiskunnossa eikä palvele esteettömyytensä puolesta vanhusta, saatetaan kylpyhuoneremontin lisäksi investoida kynnyksiin, sisäänkäyntiin, vessaan sekä keittiöön. Kokonaiskustannukset harvoin nousevat raskaammissa remonteissakaan yli 30 000 euron. Valtion osuus 30 000 euron remonteissa on 40 – 70 %, eli 12 000 – 21 000 euroa.

Kertainvestointina 21 000€ on huomattava summa yhden talouden kunnostamiseksi. Jos tämä kertainvestointi auttaa vanhusta pärjäämään kotonaan 5 vuotta ilman laitokseen päätymistä, tulee kustannuksia enää 4 100 euroa vuodelle. 10 vuodessa hinta on 2 050 €. Tähän summaan on lisättävä vanhuksen avuntarpeen perusteella määräytyvät kotihoitokulut, jos halutaan vertailla kotona asumisen ja laitoshoidon kustannuksia. Varsinais-Suomen vaikuttavuus selvityksen keskimääräinen avustusremontti maksoi 16 224 €. Avustusprosentti oli keskimäärin 63 %, eli keskimääräinen avustus oli 10221 €. Asiakkaat olivat asuneet remontoituissa kohteissa keskimäärin 8 vuotta ja 88 % asuivat niissä edelleen vuoden 2013 lopussa. (Hiilesvuo Vaikuttavuus selvitys 2013 Varsinais-Suomi.)

#### 4.3.1 Hoitoapu kotiin

Kotona asuminen on useimmiten edullisin ja mielekkäin vaihtoehto vanhukselle. Monesti kuitenkin arkiaskareiden suorittaminen kotona yksin ilman apua tulee haastavaksi. Jos vanhuksella ei ole mahdollisuutta saada perheenjäsentä tai muuta läheistä auttamaan kotona, voi hän saada kotihoitoa. Kotihoito on harkinnanvaraista, vanhuksen yksilöllisiin tarpeisiin perustuvaa, kotona tapahtuvaa henkilökohtaista hoivaa ja huolenpitoa sekä terveyden- ja sairaanhoitoa.

### 4.4 Hoidon kustannukset

ARA on tehnyt kustannusselvityksen vanhusten ja kehitysvammaisten asumisesta, siirtäessä laitoshoidosta palveluasumiseen vuonna 2013. Terveyskeskussairaalan kustannukset jakautuvat kunnalle 72,8 %, asiakkaille 20,4 %, Kelalle 6,8 % ja valtio/ARA 0 %. Vanhusten tehostetussa palveluasumisessa kustannukset jakautuvat kunnalle 63,1 %, asiakkaille 20,8 %, Kelalle 11,8 % ja valtio/ARA 4,3 %. (Pehkonen-Elmi, Kettunen & Pulliainen Laitoshoidosta omaan kotiin 2013, 14.)

Tämän selvityksen mukaan kuuden kuukauden tehotetulle palveluasumiselle kertyy hintaa yhtä paljon, kuin teoreettiselle raskaan remontin kokonaishinnalle (30 000€), josta vanhus hyötyisi niin kauan kuin asunnossaan pystyy asumaan. Asiakkaan osuus palveluasumisen kustannuksista on 20,8 %, eli 1006,97 €/kk. Puolentoista vuoden palveluasumisella asiakkaalle kertyy suunnilleen yhtä paljon hintaa kuin raskaalle remontille 40 % korjausavustuksella. Kunnan osuus tehostetusta palveluasumisesta on 63,1 %, eli 3054,82 €/kk. Neljän kuukauden palveluasumisen hinta kunnalle vastaa n. 12 000 €, eli sitä rahamäärää, jonka asiakas saisi korjausavustuksena raskaaseen remontiin, josta hän hyötyisi pitkään.

Hintoja on kuitenkin vaikea verrata konkreettisesti keskenään, koska henkilökustannuksia ei pystytä välttämään vaikka asuttaisiinkin kotona jos kotihoidon tarve on silti olemassa. Vanhusten kuntouttamisella ja toimintakyvyn parantamisella pystytään mahdollisesti vähentämään hoitokuluja.

## **4.5 Kotihoidon mahdollistavat tekniset ratkaisut**

Kotihoitoa tarvitsevat vanhuksat tarvitsevat myös muutoksia asuntoonsa, jotta auttaminen sekä vanhuksen arki sujuisi ilman turhia kotiympäristön tuomia haasteita. Haasteita arkeen tuovat vanhukselle jyrkät ja liukkaat rappuset, korkeat kynnykset, ahtaat oviaukot, työläs lämmitysjärjestelmä sekä lukuisat muut esteettömyyttä vähentävät tekijät. Myös asunnon yleinen huonokuntoisuus voi vaikeuttaa kriittisesti asunnossa asumista.

### **4.5.1 Sisäänkäynti**

Ihmisen vanhetessa liikuntakyky heikkenee, eli portaikot, kynnykset ja ovet saattavat vaikeuttaa kotona asumista. Näihin ongelmakohtiin löytyy monenlaisia teknisiä ratkai-

suja, kuten luiskat, tasonostimet, kaiteet, porrasten madaltaminen, erikoisovet ja tasot. Sisäänkäynnin esteettömään kulkuun liittyvät ratkaisut ovat hinnaltaan eritasoisia, mutta kaikkia ratkaisuja ei voi soveltaa kaikkiin kohteisiin. Rajoittavia tekijöitä ovat portaikon korkeus, pihan ahtaus, esteettisyys ja sijoitettavan summan suuruus. Suunniteltaessa tuleeko kohteeseen tasonostin vai ramppi, käytetään yleensä ohjesääntönä että 30 – 100 cm korkeuseroissa käytetään ramppia ja yli 80 cm korkeuseroissa käytetään tasonostinta. Alle 30 cm korkeuseroihin käytetään yleensä luiskaa, mutta äärimmäisissä tapauksissa voidaan käyttää myös tasonostinta (Esteetön Tieto-osio Rakennettu ympäristö 2010).

Tasonostin eli pienikokoinen hissi, on yleensä kallein ratkaisu, mutta käy yleensä kaikkiin kohteisiin. Tasonostimen hyviä ominaisuuksia ovat pieni koko, sopivuus kaikkiin vamma-asteisiin, helppokäyttöisyys ja nopea asennettavuus. Huonoja puolia ovat hinta, vaatii sähköä eikä sovi esteettisesti välttämättä kaikkiin kohteisiin. Tasonostimilla nostokapasiteetti on yleensä maksimissaan 300 kg ja nostokorkeus 875 mm, mutta korkeammallekin nostavia tasonostimia on saatavilla (Hissipörssi Kuiluttomat hissit).

Luiskat ovat yleensä halvempia ratkaisuja kuin tasonostimet. Luiskissa on monenlaisia ratkaisuja, on teräs- ja alumiinirakenteisia elementtejä, täysin puusta rakennettavia sekä puurungon ja teräsverkkolevyjen yhdistelmiä. Teräs- ja alumiinirakenteisista elementeistä koottavat luiskat ovat kallein vaihtoehto, mutta niiden muunneltavuus, asennettavuus ja uudelleenkäytettävyys ovat paljon parempia kuin puusta tehdyissä versioissa. Näitä ominaisuuksia tulisi kuntien käyttää hyväkseen liikuntarajoitteisille tehtävissä esteettömyys remonteissa, koska pidemmällä aikavälillä ne maksavat itsensä takaisin ja niistä olisi kunnille selvää säästöä. Kierrätyksen haasteita ovat elementtien vaatima välivarastointitila ja käsitys että halvin vaihtoehto on kokonaisuudessa edullisin.

Usein käytetty ramppimalli on puurunkoinen ramppi, johon asennetaan reisirunkujen väliin teräsrilät. Ramppi on kohtuuhintainen, helppohko asentaa ja helppo huoltaa.

Ramppien luiskien kulkusuunnan suositeltu enimmäiskaltevuus on 5 %, mutta ehdoton enimmäiskaltevuus on 8 % (F1 Suomen rakentamismääräyskokoelma Esteetön rakennus määräykset ja ohjeet 2005).

Porrasaskelmien madaltamista voidaan harkita tapauksissa, jolloin vanhus pystyy käyttämään portaita ongelmitta, mutta entisten portaiden askelma on liian korkea. Nykyisten portaiden teko-ohjeiden mukaan katetussa tai lämmitetyssä ulkoportaassa nousu saa olla enintään 160 mm askelmalle ja askelman pituus vähintään 300 mm. Kattamattomassa



tilassa nousu saa olla enintään 130 mm ja etenemä vähintään 390 mm. Portaita suunniteltaessa on hyvä kysyä esimerkiksi fysioterapeutin mielipidettä portaiden tyypistä, koska ohjeiden mukaiset mitatkin voivat olla vanhukselle epäsopivat. Portaiden muokkausta voidaan harkita silloin, kun vanhuksella ei ole tarvetta rollaattorin tai pyörätuolin käyttöön. Portaiden muokkaus on yleensä paljon halvempi vaihtoehto kuin rampin teko, mutta siinäkin rajoittava tekijä on se, että mahtuvatko portaat pitenemään pihalle (Estee-tön Rakennettu ympäristö Portaat 2002).

#### **4.5.2 Kynnysten madaltaminen**

Kynnysten madaltaminen onnistuu oviaukoissa, joissa on uudehkot ovenkarmit. Vanhoissa ovenkarmeissa kynnyks on kiinteästi kiinni lattiassa ja sen poistaminen vaatii huomattavasti enemmän työtä kuin uuden karmin kynnyks, joka on usein vain ruuveilla kiinnitetty lattiaan. Jos ovenkarmin alalaudan poistaminen on työlästä, voi yleensä käyttää kynnyksluiskia. Kynnyksluiskia on olemassa moduulirakenteisia ja ne sopivat kynnyksiin koosta tai korkeuserosta riippumatta.

#### **4.5.3 Tukikahvat**

Tukikahvat helpottavat kotona liikkumista ja edistävät turvallisuutta. Tukikahvojen merkitys korostuu pesu- ja wc-tiloissa, missä lattiat voivat olla liukkaat ja kaatuminen on hengenvaarallista. Pesutiloissa kahvan tulisi olla suihkun lähellä niin, että siitä pystyy ottamaan tukea suihkussa käydessä tai vaihtoehtoisesti tukikahvaa pystyy hyödyntämään suihkutuoliin asettautuessa ja suihkutuolista noustessa. Jos tukikahva asennetaan wc-istuimen läheisyyteen, tulisi se asentaa niin että siitä saadaan tukea koko kehon käyttämiseen. Oikein asennettua tukikahvaa käytettäessä nostotyötä ei tarvitse tehdä pelkästään käsivarsien lihaksilla.

#### **4.5.4 Pesuhuone, wc ja sauna**

Pesuhuoneessa kotona asumista helpottavia teknisiä ratkaisuja ovat tukikahvojen lisäksi suihkutuoli, liukuestemateriaalit lattiassa ja mahdollisen kylpyammeen poisto. Kylpyammeen käyttö saattaa olla vanhuksille hyvinkin vaarallista, koska kylpyammeen reuna on korkea eikä nousureitin varrella ole yleensä tukikahvoja. Liukuestelaatat sekä muut kitkalliset pintamateriaalit lisäävät pesuhuoneen turvallisuutta. Suihkuallas ei myöskään

ole turvallinen vaihtoehto. Esteetön suihkukaappi on yksi ratkaisu. Esteettömän suihkukaapin piirteitä ovat matala kynnyks, leveä oviaukko sekä tukikahvat. Joihinkin suihkukaappeihin on saatavilla myös suihkutuoli kiinteästi asennettuna.

Wc:n teknisiä ratkaisuja ovat korkeampi wc-istuin ja oikeaan korkeuteen asennetut kalusteet. Korotettu wc-istuin on suunnilleen 4 cm korkeampi kuin tavallinen wc-istuin. Jos tarve vaatii vielä korkeamman istuimen, ratkaisu löytyy seinälle asennettavasta wc-istuimesta. Korotettuihin wc-istuimiin on lisäksi saatavilla kyynärtukia, jotka helpottavat istumista ja nousemista.

Saunan teknisiä ratkaisuja ovat tukikaiteet, sopivat kiuasmallit ja riittävän pieninouiset portaat lauteille. Kiukaiden säätimien tulisi olla otekorkeudella helposti näkyvissä ja käytettävissä.

#### **4.5.5 Hissit**

Asuntoon, jossa on vähintään kaksi tasoa, on mahdollista asennuttaa hissi. Ratkaisuja on kaksi, joko portaikkoon asennettava tuoli-hissi, tai hissikuilullinen hissi. Hissikuilulliset hissit ovat harvinaisia pientaloissa, koska portaikossa kulkevat tuoli-hissit ovat huomattavasti edullisempia ja vievät vähemmän asuinpinta-alaa.

#### **4.5.6 Oviaukot**

Apuvälineitä käytettäessä tulee oviaukkojen olla riittävän leveitä. Pyörätuolille suositeltu kulkuaukon leveys on vähintään 850 mm (Esteetön Kulkuväylät). Ahtaissa tiloissa voidaan asentaa liukuovi, jos tavallisen oven aukeaman viemälle tilalle ei ole tilaa. Myös oven poistaminen helpottaa rullatuolilla ja rollaattorilla liikkumista, mutta wc-, sauna- ja pesutiloista oven poistaminen ei käy.

#### 4.5.7 Turvatekniikka

Turvatekniikan parantaminen voi lisätä huomattavasti turvallisuuden tunnetta. Turvallisuuden tunteen paraneminen on tärkeää varsinkin henkilöillä, jotka asuvat yksin ja tämä korostuu vielä yksin asuvilla naisilla. Pelkoa herättäviä tekijöitä ovat myös seudun levottomuus ja vanhuksen heikentyneet aistit kuten kuulo- ja näköaisti.

Useimmiten kodeissa on myös omaisuutta, jota halutaan suojella varkaudelta, tulipalolta tai vesivahingolta. On olemassa sähköisiä turvajärjestelmiä, joilla voidaan suojata kaikkia näitä kolmea tekijää vastaan.

## 5 AVUSTUSJÄRJESTELMÄN VAIKUTTAVUUS

### 5.1 Avustusremonttien vaikuttavuus

Varsinais-Suomessa tehtiin vaikuttavuusselvitys, johon haastateltiin sotainvalideja, veteraaneja, veteraanien leskiä tai heidän omaisiaan. Tutkimus sisälsi lisäksi vierailun kohteissa ja niiden valokuvauksen. Kohteiden remontit on suoritettu vuosien 1996 – 2012 välillä, mutta valtaosa remonteista on vuosilta 2000 – 2010. Tutkittujen kohteiden asukkaista 36 % oli sotainvalideja, 30 % veteraaneja ja 34 % leskiä. Kohteita tutkittiin yhteensä 120 kpl. (Hiilesvuo Antero, Vaikuttavuusselvitys 2013 Varsinais-Suomi 3-4.)

Tässä yhteydessä selvitettiin kohteen korjaustyöt, korjauskustannukset, saadun avustuksen määrä sekä korjaustyön tekemisen perusteet. Selvityksessä on laskettu avustuksen keskimääräinen vaikutus korjauksen jälkeisiltä vuosilta vuoden 2013 loppuun mennessä. Jos alkuperäiset asukkaat ovat kuolleet tai muuttaneet ennen vuotta 2013, on korjausten vaikutus laskettu kuolin- tai muuttohetkeen saakka.

Selvityksen tulosten perusteella voidaan vertailla korjausavustusremonttien kustannuksia tämänhetkisiin hoito- ja palvelukotien kustannuksiin. Vertailun avulla voidaan arvioida korjaustöiden mahdollisia säästövaikutuksia.

#### 5.1.1 Riskien minimointi

Vaikuttavuusselvityksestä voidaan havaita kahdenlaisia riskitekijöitä, joita vastaan voidaan toimia remonteilla. Asukkaille aiheutuvia välittömiä riskejä, joita ehkäistään esteettömyyttä parantamalla, sekä asunnolle aiheutuvia riskejä, joita ehkäistään peruskorjauksella sekä puutteellisten varusteiden korjaamisella.

Vaikuttavuusselvityksessä käsitellyistä korjaustöistä kylpyhuoneisiin ja niihin liittyviin sauna- sekä pesutiloihin kohdistui n. 19 % (KH), ulkoportaisiin 17,6 % (UP) ja esteettömyyskorjauksiin 25,7 % (EST). Hisseihin saadut avustukset sisältyvät kohtaan (EST). Märkätiloihin kohdistuvat remontit saattavat ehkäistä sekä asukkaalle kohdistuvia riskejä että asuntoon kohdistuvia riskejä. Liukuestemateriaalien asentaminen, ammeen poistaminen, tukikahvojen asentaminen sekä kalusteiden uusiminen ovat selvästi asukkaaseen kohdistuvia riskejä vähentäviä toimenpiteitä. Vesieristeen, sähköjen sekä vesijoh-

tojen uusiminen on enemmän asuntoon kohdistuvien riskien vähentämistä. Vaikuttavuusselvityksessä asukkaiden riskejä vähentäviä toimenpiteitä arvioidaan olevan n. 62,3 % kaikista tarkastelluista toimenpiteistä. (Hiilesvuo 4.)

Vaikuttavuusselvityksen mukaan asuntoon kohdistuvia riskejä vähentävät puutteellisiin varusteisiin 15,8 % (PV) ja muihin korjauksiin 21,9 % (MUU) tehdyt korjaustoimenpiteet. Kaikista suoritetuista korjaustoimenpiteistä näitä oli yhteensä n. 37,7 %.

## 5.2 Kotona selviytyminen

Oma koti ja kotiympäristö ovat hyvin tärkeitä ihmiselle. Kun ihminen ikääntyy, uuteen kotiin on entistä vaikeampi tottua ja vanhoja rutiineja muuttaa. Pahimmassa tapauksessa rajut muutokset vanhuksen elämässä saattavat masentaa ja vähentää elämäniloa. On toki myös uusia iloisia ja positiivisia asioita, joita vanhukset voivat kokea, mutta kotoa muuttaminen uuteen ympäristöön varsinkin omasta tahdosta riippumatta on vaikeata sekä henkisesti että fyysisesti.

Antero Hiilesvuon tekemässä vaikuttavuusselvityksessä 120 kohteessa jopa 88,3 %:ssa asui veteraani tai heidän leskensä tutkimushetkellä. 120 kohteesta kertyi vuoden 2013 loppuun mennessä 951 asumisvuotta, joka kertoo hyvän suunnan remonttien pitkäaikaisvaikutuksesta. Asumisvuosien ja alkuperäisten asukkaiden määrästä voidaan arvioida remontin ajallisen hyödyn olevan keskimäärin noin kymmenen vuotta. Tämä arvioitu keskiarvo on tehty veteraanien, veteraanien leskien ja sotainvalidien asuntojen remonteista. Remontit on tehty heille n. 75 - 90 vuoden iässä. Korjausavustusremonteissa korjauksen hyötyikä saattaa nousta vielä korkeammalle, koska avustuksia voidaan myöntää jo 65-vuotiaille henkilöille.

Vaikuttavuusselvityksessä korjauksen syy luokiteltiin neljään kategoriaan: rakennusteknisistä syistä tehtävä 15,8 % (RT), liikkumisen helpottamisen kannalta helpottava 5,8 % (LH), jotta asiakas pärjäisi asunnossaan tulevina vuosina 43,4 % (PTV) ja jotta asiakas pystyisi jäämään kotiin 35 % (Vältt.).

Välttämättömät korjaukset kohdistuivat esimerkiksi vesi- ja viemäriiliittymiin, rikkoutuneeseen käyttövesiverkoston, rikkoutuneeseen lämmityslaitteistoon, lämpöverkoston, vuotavaan kattoon jne. Ilman näitä toimenpiteitä vanhusten elinolot kyseisissä asunnois-

sa olisivat olleet hyvin hankalat. Nämä korjaukset ovat kaikkein kriittisimpiä kotona asumisen kannalta.

### **5.2.1 Mitä vaivoja pystytään voittamaan korjaustoimin**

Vanheneminen voi tuoda tullessaan monia vaivoja sekä sairauksia. Esteettömyyttä parantamalla pystytään asuinnoissa liikkumaan vaivattomasti pyörätuolilla sekä rollaattorilla. Esteettömyydellä on suuri vaikutus myös näkörajoitteisten vanhusten elämään, jopa täysin sokea selviää kotonaan jos ympäristö huomioi sokeuden tuomat rajoitteet.

### **5.2.2 Fyysiset**

Toimintakyky vaikuttaa luonnollisesti merkittävästi kotona pärjäämiseen. Fyysiset rajoitukset vaikuttavat kotona selviämiseen sekä eri aktiviteetteihin osallistumiseen. Yleisimpiä fyysisen toimintakyvyn heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä vanhuksella ovat lihasvoiman heikkeneminen, loukkaantumisesta aiheutuva fyysinen toimintakyvyn aleneminen ja sairaudet kuten niveltaudit. (Laatikainen 7.)

Vanhuksen arkea pystyy helpottamaan toiminnallisilla remonteilla. Fyysisiä hankaluuksia voidaan lievittää kynnyksiä madaltamalla, pesutiloissa liukuestemateriaaleilla, kalusteiden oikealla korkeudella sekä tukikahvoilla ja -tangoilla. Remonteilla on aina suuri vaikutus riskeihin, kun pystytään havaitsemaan kriittisimmät asiat asunnoissa ja korjaamaan ne. Jopa fyysisesti terveelle nuorelle ihmiselle kylpyammeeseen nouseminen aiheuttaa tapaturmia, mutta riskit moninkertaistuvat kun kylpyammeeseen yrittää nousta liikuntakyvyltään heikompi 80 -vuotias henkilö. Vanhuusiällä kaatuminen yleensä aiheuttaa fyysisen toimintavajauden, josta toipuminen ei tapahdu täysin koskaan.

### **5.2.3 Psykkiset**

Psykkeeseen eli mieleen vaikuttavia toimintakykyä heikentäviä tekijöitä ovat muistisairaudet, masennus ja käytöshäiriöt. Alzheimer aiheuttaa dementoitumista, minkä paheneminen on äärimmäisen haastavaa vanhuksen pärjäämisen kannalta. Masennus vähentää elämäniloa sekä -halua, joka puolestaan vaikuttaa vanhuksen elintapoihin negatiivisella tavalla. Liikkuminen ja terveellinen syöminen vaarantuu. Masennusta aiheut-

tavia tekijöitä lisäävät puolison kuolema, avuttomuuden ja yksinäisyyden tunne sekä pelkotilat. (Laatikainen 7.)

Turvattomuuden kokeminen on yleinen vanhuksilla esiintyvä psykososiaalinen tekijä. Se heikentää vanhuksen mahdollisuuksia selvitä arjesta yksin. Yleisimmät turvattomuutta aiheuttavat tekijät ovat pelko toisten avun varaan joutumisesta, muistin heikkeneminen, eläketulojen niukkuus ja laitoshoitoon joutumisen pelko.

Psyykkisiä tekijöitä vastaan on vaikea taistella remontoimisella. Turvallisuuden parantamisella on kuitenkin positiivinen vaikutus ihmismieleen. Myös esteettömyyden parantaminen vaikuttaa siten, ettei vanhus tunne olevansa loukussa kodissaan ja pääsee seurustelemaan kotinsa ulkopuolelle. Muistihäiriöiselle henkilölle on mahdollista, ettei hän tunne hetkellisesti omaa kotiaan. Tämä saattaa aiheuttaa pakenemisen tai karkaamisen tarvetta. Tämänkaltaisissa tilanteissa ratkaisu löytyy ulko-ovesta, jossa on ovikoodi varsinkin ulospäin mentäessä, tai ranneke tai muu laite jonka avulla henkilö voidaan paikantaa.

#### **5.2.4 Sosiaaliset**

Vähäiset sosiaaliset kontaktit ennakoivat heikkoa kotona selviytymistä. Yksin asuminen ja tukihenkilöiden puute lisäävät palvelujen tarvetta ja aiheuttavat täten myös avuttomuuden tunnetta. Yksinäisyyden tunnetta aiheuttaa masentuneisuus, leskeys, huonoksi koettu terveys, yksin asuminen sekä heikentynyt toimintakyky. Tunne avun läsnäolosta on merkittävin yksinäisyyttä vähentävä tekijä. (Laatikainen 9.)

Sosiaalisia tekijöitä vastaan on vaikea vaikuttaa remontoimisella. Varsinkin jos vanhus asuu yksin ja kaukana sosiaalisista kontakteista. Sosiaalisten kontaktien tavoitettavuutta voidaan parantaa kuitenkin esimerkiksi hissittömissä kerrostaloissa hisseillä, sekä muilla toiminnallisilla korjauksilla. Asukas voi olla vankina omassa asunnossaan sen vuoksi, ettei talossa ole hissiä. Myös pientaloissa ulkoportaiden yhteyteen rakennettavat luiskat helpottavat asukkaan liikkumista.

## **6 KORJAUSNEUVONNAN KEHITYSTARPEET**

### **6.1 Korjausneuvonta**

Korjausneuvontatoiminta aloitettiin vuonna 1991 ja sillä pyrittiin parantamaan sotiemme veteraanien asumisolaja. Korjausneuvonnan aloitti Sotainvalidien Veljesliitto ry ja aluksi korjausneuvontaa tarjottiin pelkästään omille jäsenille. Vuonna 1994 toiminta laajeni kaikkiin tunnuksen omaaviin veteraaneihin, kun muut veteraanijärjestöt liittyivät toimintaan mukaan. Vuodesta 1994 lähtien yhteistyötoimikunnan puheenjohtajina vuorottelivat Sotainvalidien Veljesliiton, Suomen Sotaveteraaniliiton, Rintamamiesveteraanien liiton (nykyisin Rintamaveteraaniliitto) sekä Rintamanaisten liiton toiminnanjohtajat. RAY on avustanut toimintaa vuodesta 1991 lähtien ja ensimmäinen avustus oli 3,2 miljoonaa markkaa. (Vanhustyön keskusliitto Korjausneuvonta Kaksikymmentä vuotta veteraanien asumisolajen parantamista 2011, 4.)

Vuodesta 2001 lähtien toimintaa on organisoinut ja hallinnoinut Vanhustyön keskusliitto. Vuonna 2000 muidenkin ikäihmisten korjausavustusten tulorajat muuttuivat siten, että entistä suurempi joukko ikäihmisiä kuuluu avustusten piiriin. Korjausneuvonta on yleistymässä myös muiden ikäihmisten keskuudessa. 2000 -luvun alussa pääosa asiakkaista oli veteraaneja sekä sotainvalideja, mutta vuonna 2014 hakijoista suuri osa on jo muuta vanhusväestöä. RAY tuki toimintaa vuosina 2000 - 2010 yhteensä 9,5 miljoonalla eurolla ja tukee toimintaa edelleen.

Muutamilla kunnilla on vielä korjausneuvoja. 70-luvulla korjausneuvoja oli useammissa kunnissa, kun energia-kriisi oli pahimmillaan. Kuntiin perustettiin energianeuvojan virkoja, jonka ensisijainen tehtävä oli auttaa energiataloudellisissa ratkaisuisissa. Kun energianeuvojan työtehtävät vähenivät, alkoivat he myös harjoittaa korjausneuvontaa.

### **6.2 Mikä on korjausneuvojan rooli**

Keskusliiton korjausneuvojan työnkuvaan kuuluu kotikäynnin tekeminen kohteessa, johon avustusta haetaan tai muussa vanhusväestön asunnossa. Asunnossa kartoitetaan tarvittavia korjaustoimenpiteitä esteettömyyden, asumisturvallisuuden sekä tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta. Hinta ja asiakkaan oma mielipide ovat korkeassa arvossa toimenpiteitä suunniteltaessa. Korjausneuvojan on kuitenkin rakennusalan ammatti-



laisena osattava neuvoa asukkaita niin, että tehtävät korjaustoimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia. Korjausneuvoja auttaa asukkaita myös tarvittavien paperitöiden tekemisessä.

Korjaussuunnitelman valmistuttua korjausneuvoja lähettää korjausavustushakemuksen eteenpäin käsiteltäväksi. Korjausneuvoja auttaa tarvittaessa myös urakoitsijan kilpailuttamisessa. Korjausneuvojan aika ei riitä itse korjaustyön valvontaan.

Korjausneuvojalta vaaditaan ammattitaitoa rakennusalalta ja sosiaalisia taitoja, jolloin vanhusten kanssa toimeen tuleminen helpottuu. Korjausneuvojan on tiedettävä myös erikoispiirteet vanhusten asuntojen korjaustöissä. Korjausneuvojan työnkuvaan ei kuulu päätösten teko avustuksien myöntämisestä, mutta vuosien varrella kuntien virkamiesten ja korjausneuvojien välille on syntynyt hyvä yhteistyö ja luottamus. Korjausneuvonta painottuu vähävaraisten talouksiin ja varsinkin niiden talouksien neuvomiseen, jotka pääsevät tulo- sekä varallisuusrajojen alapuolelle.

### **6.3 Eri asumismuotojen tukiehtojen erot (pientalo/kerrostaloasukas)**

Suurin osa hakijoista asuu omakotitalossa tai muussa pientalossa. Syy löytyy tukiehtoista, jotka rajaavat asunto-osakeyhtiön vastuulla olevat remontit pois avustuksista. Käytännössä omakotitalossa tehtävään peruskorjaukseen voi saada avustusta, mutta kun asunto-osakeyhtiössä tehdään peruskorjaus (linjasaneeraus tai muu) siihen ei voi saada avustusta. Oman asunnon sisäisiin, asukkaan omalla vastuulla oleviin korjauksiin voi asukas saada avustusta myös asunto-osakeyhtiössä. Joissakin tapauksissa asunto-osakeyhtiössä asuminen ajaa vanhuksen muuttamaan, koska ei ole varaa maksaa omaa osuutta asunto-osakeyhtiön suurissa remonteissa.

Vuokra-asuntoihin on myös mahdollista saada korjausavustusta, mutta avustuksia on haettu erittäin vähän. Vuokra-asunnon omistajan täytyy olla korjausavustuksen hakija, mikä tarkoittaa että hän on myös velvollinen huolehtimaan siitä, että avustuksen saamisen jälkeen viiden vuoden asumisehto täyttyy. Jos henkilö jolle avustusta haetaan, ei asu viittä vuotta avustuskohteen asunnossa, täytyy vuokra-asunnon omistajan maksaa avustettu summa takaisin.

Vuokra-asunnon omistajan sekä vuokralaisen suhde harvoin johtaa siihen, että vuokra-asuntoihin haettaisiin avustusta. Jos vuokralainen on sukua vuokraajalle, saattaa keski-

näinen luottamus olla sitä tasoa, että avustusta voitaisiin hakea. Hyvin harva on tietoinen, että myös vuokra-asuntoihin on mahdollista saada korjausavustusta.

#### **6.4 Mahdollinen erityisasematarve +80 -vuotiailla**

Mitä vanhemmaksi ihminen tulee, sitä todennäköisemmin tarvitaan esteettömämpää sekä toimivampaa kotiympäristöä. Yli 80-vuotiaiden henkilöiden asuntojen remontoimisella on yllättävän pitkä vaikutusaika. Varsinais-Suomessa tehdyn vaikuttavuusselvityksen perusteella keskimääräinen asumisvuosien määrä sotaveteraaneilla oli yli 8 vuotta. Luku tulee vielä kasvamaan, sillä 88 prosenttia alkuperäisistä asukkaista asui edelleen remontoitussa asunnossa tutkimusta tehtäessä. Näin ollen tulorajoja ja myös tukiprosenttia tulisi miettiä yli 80-vuotiaiden tapauksessa. Jos oma osuus kustannuksista nousee suureksi, vähävaraiset vanhukset eivät pysty maksamaan korjaustoimenpiteitä, tai edes rahoittamaan remonttia ennen avustusten saamista.

## 7 KESKIELÄKKEEN SEKÄ TULORAJOJEN KEHITTYMINEN

Vanhusten korjausavustusten tuloraja muuttuu keskieläkkeen noustessa. Tuloraja on ollut hieman suurempi kuin naisten keskieläke vuodesta 2009 lähtien, mutta selvästi pienempi kuin naisten ja miesten yhdistetyn eläkkeen keskiarvo tai miesten keskieläke. Kuvaajasta voidaan tulkita, että tulorajat ovat selvästi pienemmät vuosittain kuin naisten ja miesten yhdistetty keskieläke.

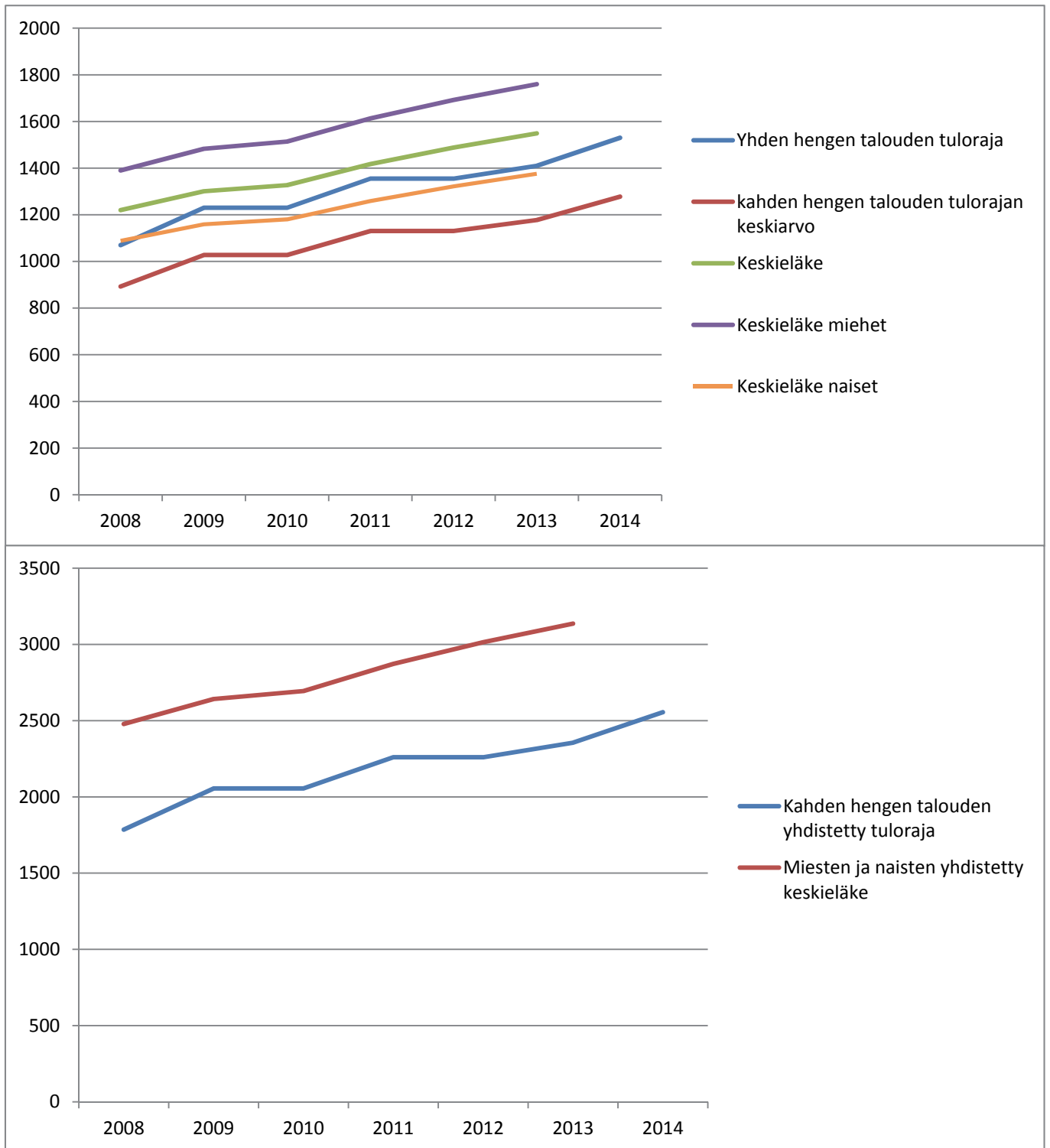
Kuvaajien perusteella tulorajat jäävät todellisten keskieläkkeiden alapuolella, joka vaikuttaa vähävaraisiin potentiaalsiin avustusten hakijoihin.

Vuosi	Keskieläke	Keskieläke miehet	Keskieläke naiset	Miesten ja naisten yhdistetty keskieläke
2008	1220	1390	1088	2478
2009	1301	1483	1159	2642
2010	1327	1514	1180	2694
2011	1417	1613	1259	2872
2012	1488	1692	1322	3014
2013	1549	1760	1376	3136
2014				

Kuva 11

TULORAJAT			
Vuosi	Yhden hengen talouden tuloraja	kahden hengen talouden tulorajan keskiarvo	Kahden hengen talouden yhdistetty tuloraja
2008	1070	892,5	1785
2009	1230	1027,5	2055
2010	1230	1027,5	2055
2011	1355	1130	2260
2012	1355	1130	2260
2013	1410	1177,5	2355
2014	1530	1277,5	2555

Kuva 12



Kuva 13

## 8 TURUN KAUPUNGIN KORJAUSNEUVOJAN HAASTATTELU

Turun kaupungin korjausneuvojaan ottaa vuosittain yhteyttä noin 50 - 60 korjausavustusta hakevaa vanhusta. Suunnilleen kaksi kolmesta hakijasta jättää hakuprosessin kesken siinä vaiheessa, kun kuulee tuloajat. Vuosittain noin kahdellekymmenelle vanhuk- selle myönnetään Turun kaupungissa korjausavustusta.

Turun kaupungin korjausneuvoja näkee hyviä ja kehitettäviä asioita vanhusten asunto- jen korjausavustusjärjestelmässä. Tärkein vaikutus korjausavustusjärjestelmässä on vanhusten kotiolojen parantaminen niin, että he pystyvät asumaan kotonaan pidempään. Kun asunnossa suoritetaan oikeat remontit, parantaa se asukkaan turvallisuutta ja jak- samista. Myös ystävät ja lähipiiri säilyvät, joka on erittäin tärkeää henkisesti. Eräs tär- keimmistä esteettömyysremonteista on hissien tuominen hissittömiin taloihin. Hissien asentamisella on laskettu saatavan keskimäärin 7 vuotta lisäaikaa kotona asumiseen.

Vaikka avustusjärjestelmä toimiikin hyvin, on siinä paljon kehitettävää. Eräs tärkeä ke- hittämissä aihe on korjausavustuksesta tiedottaminen. Haasteellisinta on tavoittaa kaik- kien vanhuksia. Nykyisiä tiedotusmuotoja on valtavasti, mutta silti osa vanhuksista ei saa tietoa korjausavustusjärjestelmästä. Pitäisikö valtakunnan uutisissa mainostaa kor- jausavustusjärjestelmää hyvissä ajoin ennen hakukauden päättymistä? Minkälainen vai- kutus radiomainonnan lisäämisellä olisi? Turun kaupungin korjausneuvojan mielestä isoissa kaupungeissa tieto leviää kiitettävästi, mutta pienempien kuntien tiedottamisen resurssit saattavat olla pienet, mikä hankaloittaa tiedottamista. Osalla vanhuksista saat- taa lisäksi olla pelko hakuprosessin byrokraattisuudesta, mutta korjausneuvojan apu hakuprosessissa helpottaa asiaa.

Vanhusten asuntojen korjausavustusjärjestelmän tarkoitus on tukea varsinkin vähävarai- sia vanhuksia, mutta nykytilanne on se, että todella vähävaraiset eivät pysty edes avus- tuksen turvin tekemään korjauksia asunnoissaan. Alle 1000 €/kk eläkkeensaajat joilla ei ole omaisuutta, ovat vaarassa jäädä avustusjärjestelmän ulkopuolelle ja heidän erikois- asemassaan voisi soveltaa esimerkiksi 70 % avustusta. Tällä hetkellä 70 % avustuksen saaminen edellyttää tiettyjen ehtojen täyttämistä. Varallisuuden arvioiminen saattaa myös karsia vanhuksia, joilla on suuri tarve avustukseen. Vanhuksilla ei ole aina mah- dollisuutta realisoida omaisuuttaan.

Asunto-osakeyhtiön putkiremontteihin ja julkisivukorjauksiin ei tällä hetkellä myönnetä korjausavustusta. Avustuksen saaminen kyseisiin remontteihin voisi onnistua vaikkapa isännöitsijän kanssa sopimalla kertamaksu asukkaan osuudesta kyseiseen remonttiin, johon vanhus voisi saada avustusta ARA:lta. Korjausavustuksen hakuaika voisi olla joustavampi. Paljon tulee yhteydenottoja korjausneuvojille hakuajan jälkeen, jolloin kyseisiin hankkeisiin on vaikea saada avustusta. Toinen hakuaika voisi olla syksyllä, joka toisi järjestelmään joustavuutta ja saattaisi vähentää keväällä muodostuvaa piikkiä. (Mika Palmroos kesäkuu 2014.)

Yhdenarvoisuutta tulorajoissa voisi myös kehittää. Veteraanisukupolven vähentyessä tulisi myös muut avustusta tarvitsevat ottaa paremmin huomioon. Avustuksen saamiseen ei välttämättä vaikuttaisi pelkästään tuloraja, vaan myös se, kuinka välttämättä asukas avustusta tarvitsee. Samaa voisi soveltaa myös avustus prosenttiin. Avustusprosentin suuruus kasvaisi sitä suuremmaksi, mitä vähävaraisempi asukas on. Suuruuteen voisi vaikuttaa myös remontin laatu. Pintaremonteissa avustus olisi pieni, kun taas toiminnallisissa tai muuten asukkaan oloja välittömästi parantavissa remonteissa avustus olisi suurempi.

Korjausavustushakemuksia käsiteltäessä tulisi miettiä kuntien välistä yhteistyötä. Pienillä kunnilla on pienemmät resurssit käsitellä korjausavustushakemuksia. Jos avustushakemukset ohjattaisiin pienimmistä kunnista suurempiin kuntiin, missä on suuremmat resurssit käsitellä hakemuksia, olisi myös niiden käsittely tasa-arvoisempaa. Keskittämisellä voitaisiin siis yhdenmukaistaa avustusten käsittelyä ja päätöstentekoa. (Turun kaupungin korjausneuvoja Mika Palmroos.)

## **9 TULOSTEN TARKASTELU**

### **9.1 Kyselytutkimus**

Kyselytutkimus suunniteltiin yhdessä opinnäytetyön ohjaajan Eero Nippalan, Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonnan päällikön Jukka Laakson sekä Pirkka-Hämeen korjausneuvojan Voitto Niskan kanssa. Kyselytutkimuksen toimivuutta kokeiltiin muutamalla esimerkkikohteella ja sitä muokattiin paremmaksi tyypillisten korjausavustuskohteiden kannalta. Kyselytutkimus suunniteltiin sellaisten kysymysten pohjalta, mihin korjausneuvojilla olisi mahdollisuus vastata korjausavustushakemusten perusteella. Kyselytutkimus suunniteltiin myös siten, että tutkimukseen vastaaminen olisi helppoa ja nopeaa.

Kyselytutkimus tehtiin Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojille. Jokaiselle korjausneuvojalle lähetettiin Excel -pohja (liite 1, kuva 1), johon kirjattiin keskeisimpiä tietoja sekä toimenpiteitä vuoden 2014 korjausavustuskohteista. Excel -pohjan täyttämisen helpottamiseksi tehtiin erillinen ohje. Korjausneuvojat toimittivat täytetyt Excel -pohjansa opinnäytetyön tekijälle ja hän yhdisti Excel -taulukot. Opinnäytetyöntekijä analysoi yhdistettyä Excel -taulukkoa.

### **9.2 Kyselytutkimuksen toimivuus**

Tietojen kerääminen Excel -pohjalla tuotti hyvän lopputuloksen. Kuvaajien muodostaminen Excel -taulukosta oli nopeaa ja täytetyistä lomakkeista sai tärkeitä tietoja helposti luettavaan muotoon. Avustettuja kohteita vuonna 2014 oli lähes 400 kappaletta ja niiden analysoiminen yksitellen olisi ollut huomattavasti työläämpi vaihtoehto. Tämä menetelmä vei tietysti aikaa korjausneuvojilta, mutta huomattavasti vähemmän kuin vaihtoehtoiset menetelmät.

Kyselytutkimusta analysoitaessa huomattiin, että muutama tärkeä toimenpide olisi voinut olla toimenpideluettelossa nykyisten toimenpiteiden lisäksi. Tämä kannattaa huomioida, jos Excel -pohjaa käytetään tulevien hakemusten analysoimiseen. Taulukosta huomattiin jälkeinpäin myös muutama piirre, joita voi jatkossa kehittää. Kehittämisen kohde oli esimerkiksi kustannusarvioiden erottelut. Kyseiseen taulukkoon tätä olisi ollut vaikea tehdä, koska korjausneuvojilla ei kaikista kohteista olisi ollutkaan tarkempia erittelyitä.

Tietojen hankintaan olisi voinut käyttää myös haastattelututkimus -menetelmää. Haastattelututkimuksen käyttämisessä olisi kulunut huomattavasti kauemmin aikaa sekä tutkimukseen osallistujilta että varsinkin tutkimuksen tekijältä. Lopputulos ei kuitenkaan olisi eronnut merkittävästi nykyisestä.



## **10 YHTEENVETO**

### **10.1 Tulosityhteenveto**

Tärkeimmät tulokset, joita opinnäytetyössä tuli selville ovat: korjausavustuksien vaikutukset, korjausavustuksien hyöty yhteiskunnalle sekä korjausavustusten määrän jakauma maakunnittain. Korjausavustuksien vaikutukset ovat merkittäviä. Vaikuttavuus selvityksen mukaan korjausavustuksien kotona asumista pidentäväksi ajaksi tuli yli 8 vuotta, vaikka asiakkaat olivat pääsääntöisesti yli 80 -vuotiaita. Korjausavustuksia myönnetään eniten omakotitaloihin alueella, missä yleinen tulotaso on matala. Vuonna 2014 eniten hakemuksia joissa tulo- ja varallisuusrajat eivät ylittäneet, oli Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa.

### **10.2 Johtopäätökset**

Korjausavustuksella on vanhusten asuin oloihin positiivinen vaikutus. Vanhusten elinolot paranevat niin, että he pystyvät jatkamaan asumista useita vuosia kodeissaan, verrattuna siihen jos korjauksia ei tehtäisi. Tämä on vanhukselle mielekästä sekä yhteiskunnalle hyödyllistä. Korjausavustuksella on niin suuri merkitys pidemmällä aikavälillä, että siitä kannattaisi tehdä useammalle ruokakunnalle mahdollinen. Käytännössä tämä tarkoittaisi tulo- ja varallisuusrajan nostamista sekä jatkuvaa tiedottamista avustuksesta ja korjausneuvonta palvelusta.

Hoitotarvetta on mahdotonta poistaa vanhuksilta kokonaan. Tämä tarkoittaa sitä, että todellista hyötyä kustannuksissa on vaikea laskea, kun remonteilla estetään laitoshoidon joutumisen kierrettä.

Vähävaraisten tilanne korjausavustusten suhteen on vaikea. Korjausavustuksen saamiseksi täytyy olla nykytilanteessa jonkin verran omaisuutta, jolla remonttikustannukset saadaan maksettua.

### **10.3 Jatkotutkimus ehdotukset**

Todellisen korjausavustuksista seuraavan hyödyn laskemiseksi, tulisi tutkia enemmän kotihoidon kustannuksia. Lisäksi tulisi tutkia tarkemmin asiakkaiden tulotasoja, jotka saavat korjausavustusta, näin nähtäisiin todellinen vähävaraisten osuus avustuksissa. Avustuksia tulisi analysoida vuositasolla niin, että nähtäisiin mihin suuntaan asiakas-kunta on muuttumassa, sekä tyypillisimmät korjaustoimenpiteet.

## LÄHTEET

ARA Rahoitus Avustukset <http://www.ara.fi/fi-FI/Rahoitus/Avustukset>

ARAn esittely Tarina [http://www.ara.fi/fi-FI/ARAn\\_esittely/Tarina](http://www.ara.fi/fi-FI/ARAn_esittely/Tarina)

Eläketurvakeskus Uutiset vuoden 2013 tiedot kokonaiseläkkeistä  
[http://www.etk.fi/fi/service/etusivu/304/arkisto?contentPath=fi%2Fuutiset\\_uusi%2F11032014\\_keskielake\\_1\\_549\\_euroa\\_kuukaudessa&tab=news](http://www.etk.fi/fi/service/etusivu/304/arkisto?contentPath=fi%2Fuutiset_uusi%2F11032014_keskielake_1_549_euroa_kuukaudessa&tab=news)

Esteetön Tieto-osio Rakennettu ympäristö 2010 [http://www.esteeton.fi/portal/fi/tieto-osio/rakennettu\\_ymparisto/](http://www.esteeton.fi/portal/fi/tieto-osio/rakennettu_ymparisto/)

F1 Suomen rakentamismääräyskokoelma Esteetön rakennus määräykset ja ohjeet 2005  
<http://www.finlex.fi/data/normit/28203-F1su2005.pdf>

Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2014  
[http://budjetti.vm.fi/indox/tae//2014/hallituksenEsitys\\_tae\\_2014.jsp](http://budjetti.vm.fi/indox/tae//2014/hallituksenEsitys_tae_2014.jsp)

Hiilesvuo, Antero 2014. Vaikuttavuusselvitys 2013 Varsinais-Suomi

Hissipörssi Kuiluttomat hissit <http://www.hissiporssi.fi/tuotteet.html?id=4/>

Invalidiliitto <http://inport2.invalidiliitto.fi/esteettomyys/>

Järvinen Johanna & Rätty Sirpa 2011. Kotisairaanhoidajan osaaminen  
[https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/29726/Jarvinen\\_Johanna\\_Raty\\_Sirpa.pdf?sequence=2](https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/29726/Jarvinen_Johanna_Raty_Sirpa.pdf?sequence=2)

Kela Eläkettä saavan hoitotuki 2014 <http://www.kela.fi/elaketta-saavan-hoitotuki>

Kunnat.net Vanhusneuvostot 2014

<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/ikaantyneet/vanhusneuvostot/Sivut/default.aspx>

Kunta-asiat hallituksen kehysriihessä 2014

<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2014/03/20140313kehysriihi/kehysriihiaineistoa2014b.pdf>

Laatikainen Tanja, Vanhustenhuollon ammattilaisten kokemuksia

vanhusten kotona asumisen vaikeutumisesta

ja tukemisesta 16 kunnassa 2009, 3,7,13

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10250/8156/Selosteita66.pdf?sequence=1>

Pehkonen-Elmi, T. Kettunen, A & Pulliainen, M 2013. Laitoshoidosta omaan kotiin

Sotilasvammalain mukaiset korvaukset <http://www.sosiaaliportti.fi/File/cb122e4d-b3e1-4b45-b5e3-1bce7fa134f8/sotilasvammalainmukaiset+korvaukset.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö Kotisairaanhoidon ja kotisairaalahoidon 2012  
[http://www.stm.fi/sosiaali\\_ja\\_terveyspalvelut/terveyspalvelut/kotisairaanhoido](http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/terveyspalvelut/kotisairaanhoido)

Sosiaali- ja terveysministeriö Sosiaalisen ja terveyspalvelun Omaishoidon 2014  
[http://www.stm.fi/sosiaali\\_ja\\_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/omaishoido](http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/omaishoido)

Sosiaali- ja terveysministeriö Uutiset Elintavat vaikuttavat terveysriskien toteutumiseen 2013  
<http://www.stm.fi/tiedotteet/verkkouutinen/-/view/1864033>

Tilastokeskus Väestöennuste 2012, Tilastokeskus Väestö 2014  
[http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk\\_vaesto.html](http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html)

Tilastokeskus Suuret ikäluokat eläkeiässä 2012  
[https://www.stat.fi/artikkelit/2012/art\\_2012-03-12\\_001.html](https://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-03-12_001.html)

Valtiovarainministeriön budjettikatsaus 2011 - 2013  
<http://valtioneuvosto.fi/toiminta/talousarvio/2012/fi.jsp>

Vero Henkilöasiakkaat Kotitalousvähennys <http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Kotitalousvahennys>

Ympäristöministeriö Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 6 - 12  
[http://www.sotera.fi/pdf/Raija%20Hynynen\\_Ikaantyneiden%20asumisen%20kehittamisohjelma.pdf](http://www.sotera.fi/pdf/Raija%20Hynynen_Ikaantyneiden%20asumisen%20kehittamisohjelma.pdf)

**LIITTEET**

Liite 1. Vanhusväestön korjausavustushakemusten koonti Excel -taulukosta 20 sivua

**Liite 1**

**VANHUSVÄESTÖN KORJAUSAVUSTUSHAKE-  
MUKSIEN KOONTI EXCEL -TAULUKOISTA  
30.04.2014**

## Sisällys

1. EXCEL -TAULUKKO.....	3
1.1 Excel -pohja.....	3
1.2 Word -tiedosto.....	8
2. EXCEL -TAULUKOSTA TEHDYT KUVAT.....	9

## 1. EXCEL -TAULUKKO

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojille lähetettiin Excel -taulukko täytettäväksi 16.04.2014 seuraavalla saatesähköpostilla:

Hei,

Teen Vanhustyön keskusliitolle opinnäytetyötä vanhusten asuntojen korjausavustusjärjestelmän toimivuudesta ja siihen liittyen olisi teille Excel -taulukko täytettäväksi.

Taulukkoon tulee siis viime hakukauden (-27.3.2014) **ARAn korjausavustushakemuksista** keskeisimpiä tietoja.

Oli hyvä, jos saisin teiltä täytetyt taulukot takaisin **viimeistään 25.4.2014 mennessä**.

Liitteenä excel -taulukkopohja sekä taulukontäyttöohje.

Jos tulee kysyttävää taulukkoon liittyen, vastatkaa tähän viestiketjuun niin saadaan tieto kaikille kerralla.

Kiitos yhteistyöstä!

Terveisin,

Esa Kirvesniemi  
050 4646 951  
[esa.kirvesniemi@eng.tamk.fi](mailto:esa.kirvesniemi@eng.tamk.fi)

Sähköpostissa oli 2 liitettä. Ensimmäinen liite oli Excel- pohja, johon korjausneuvojat täyttivät korjausavustushakemusten tiedot. Toinen liite oli word -tiedosto, jonka avulla Excel -taulukkoa täytettiin.

### 1.1 Liite 1, Excel -pohja

1	<b>Taulukko 1. Aukkaat, jotka pääsevät tulo- ja varallisuus rajojen alapuolelle</b>							
2								
3								
4	<b>Tietue numero</b>							
5	<b>Asukkaan nimi</b>							
6	<b>Rakennuksen Paikkakunta</b>							
7	<b>Talon rakennusvuosi</b>							
8	<b>Peruskorjattu vuonna</b>							
9	<b>Peruskorjattu vuonna</b>							
10	<b>Hakijan ikä</b>							
11	<b>Pientalo</b>							
12	<b>Kerrostalo</b>							
13	<b>Kustannusarvio euroina</b>							



14						
15	<b>Rakennuksen vaippa</b>					
16	<b>Vesikatto</b>					
17	Katteen uusiminen					
18	vesikatteen paikkaaminen					
19	Kattomuodon muutos					
20	katteen korjaus					
21	Vesikourujen uusiminen					
22	Katteen maalaus					
23	vesikatto muu					
24	<b>Yläpohja</b>					
25	Yläpohjan lisäeristys					
26	yläpohjan tuuletuksen parantaminen					
27	Yläpohjan uusiminen ja korjaus					
28	yläpohjan putkien eristäminen					
29	Muu					
30	<b>Ulkoseinät</b>					
31	Ulkovuorauksen uusiminen					
32	Ulkovuorauksen maalaus					
33	Ulkoseinän lisäeristys ulkopuolelta					
34	Ulkoseinän lisäeristys sisäpuolelta					
35	Ulkovuorauksen korjaus					
36	Ulkoseinät muu					
37	<b>Alapohja</b>					
38	Alapohjan uusiminen ja korjaus (vesivahinko)					
39	Alapohjan uusiminen (rossipohja)					
40	Alapohjan lisäeristys					
41	Alapohja muu					
42	<b>Ikkunat</b>					
43	Ikkunoiden uusiminen					
44	Ikkuna-aukon sulkeminen					
45	Ikkuna-aukon avaaminen					
46	Tuuletuskanavan asentaminen ikkunan karmiin					
47	Ikkunat muu					
48	<b>Ulko-ovet</b>					
49	Ulko-ovien uusiminen					

50	Ulko-oven kynnyksen madaltaminen kynnyksenyliittäjällä								
51	muu								
52									
53	<b>Rakenteet</b>								
54	<b>Portaat</b>								
55	Sisäportaan rakentaminen								
56	Sisäportaan uusiminen								
57	Ulkoportaan uusiminen ja korjaus								
58	rampin rakentaminen								
59	luiskan rakentaminen								
60	portaat muu								
61	<b>Hormit</b>								
62	Hormien rakentaminen								
63	Hormien korjaaminen								
64	muu								
65	<b>Väliseinät</b>								
66	Väliseinän rakentaminen								
67	Äänieristetyn väliseinän rakentaminen								
68	väliseinät muu								
69	<b>Välipohja</b>								
70	Välipohjan uusiminen								
71	muu								
72	<b>Sisäovet</b>								
73	Sisäovien uusiminen								
74	Sisäoven kynnyksen madaltaminen								
75	kynnyksen poisto								
76	Kynnyksenyliittäjät								
77	sisäoven poistaminen								
78	Sisäovet muu								
79	<b>Perustukset</b>								
80	Perustuksen vahvistus tai muutos								
81	salaojitus perustusten lähellä								
82	perustukset muu								
83									
84	<b>Huonetilat:</b>								
85	<b>Asuinhuoneet</b>								
86	Asuinhuoneiden pintarakenteiden uusiminen								
87	asuinhuoneet muu								
88	<b>Keittiö</b>								
89	Keittiön uusiminen								
90	Keittiö muu								
91	<b>WC</b>								
92	Wc:n uusiminen kaikkine kalusteineen								

93	WC istuimen uusiminen korkeaan istuimeen								
94	WC Tukikahvojen asennus								
95	WC istuimen uusiminen matalaan istuimeen								
96	WC istuimen uusiminen seinämalliin								
97	WC muu								
98	<b>Kylpyhuone</b>								
99	Koko kylpyhuoneen uusiminen								
100	ammeen poisto								
101	kalusteiden uusiminen								
102	vesijohtojen/sähköjen uusiminen kylpyhuoneeseen								
103	vesieristeen ja pinnoitteen uusiminen								
104	Kylpyhuone muu								
105	Peseytymistilat muu								
106	<b>Muut tilat</b>								
107	muut tilat muu								
108									
109	<b><u>Varustus:</u></b>								
110	<b>Kaukolämmitys</b>								
111	Kaukolämmityksen asennus								
112	muu								
113	<b>Kiinteän polttoaineen lämmitys</b>								
114	Puuta käyttävän laitteen asennus								
115	pellettejä käyttävän laitteen asennus								
116	muu								
117	<b>Öljylämmitys</b>								
118	Öljylämmityksen asennus								
119	öljykattilan vaihto								
120	öljypolttimen vaihto								
121	muu								
122	<b>Sähkölämmitys</b>								
123	Suoran sähkölämmityksen asennus								
124	Suoran sähkölämmityksen korjaus								
125	Ilmalämpöpumpun asentaminen								
126	ilma-vesilämpöpumpun asentaminen								
127	maalämpöjärjestelmän asentaminen								
128	muu								
129	<b>Ilmanvaihto</b>								
130	Koneellisen ilmanvaihdon asennus								
131	koneellisen ilmanvaihdon korjaus								
132	painovoimaisen ilmanvaihdon parantaminen (ei ikkunat)								
133	Liesituulettimen vaihto								
134	muu								
135	<b>Varaava sähkölämmitys</b>								



180	Lisätietoja 1								
181	Lisätietoja 2								
182	Lisätietoja 3								
183	Lisätietoja 4								
184	Lisätietoja 5								
185									

Kuva 1. Excel -pohja.

## 1.2 Word -tiedosto

### Excelin täyttöohje (korjausavustushakemukset -27.3.2014)

1. Excelissä on 2 välilehteä, ensimmäiselle välilehdelle kirjoitetaan niiden asukkaiden tiedot jotka pääsevät tulo- ja varallisuus rajojen alapuolelle. Toiselle välilehdelle niiden asukkaiden tiedot, jotka eivät pääse rajojen alapuolelle, mutta ovat pyytäneet apua toteutuksessa.

2. Rivit 4-13. Kirjoita näille riveille asukkaiden tiedot. Teksti ilmestyy näihin sarakkeisiin pystyyn. Tietue numero on sitä varten, jos sattuu olemaan kaksi samannimistä henkilöä samalta paikkakunnalta, tähän juokseva numerointi 1,2,3 jne.

3. Rivit 15 - 179. Näille riveille merkataan numero 1, jos kyseistä toimenpidettä on käytetty kohteessa.

4. Tarkennuksia kohtaa kylpyhuone:

Rivi 100 "koko kylpyhuoneen uusiminen" pitää sisällään kaikki kylpyhuoneen yksittäiset työt, joten tällöin niitä ei erikseen merkata. Ammeen poisto ja wc-istuinten uusiminen kuitenkin merkataan aina erikseen. Jos kylpyhuoneeseen uusitaan wc, merkitse se riville 106 peseytymistilat muu.

Edellisestä huolimatta merkitse Rakenteet ja Varustus pääotsikoiden alle tehtävät asennukset (esimerkiksi oven uusiminen tai lattialämmityksen asentaminen)

5. Epäselvissä tilanteissa merkitse kohtaan muu, tai jos tehtyä toimenpidettä ei löydy luettelosta. Jos merkitset 1 kohtaan "- muu" siirry kohtaan lisätietoja 1-5 ja kirjoita vapaasti lisätietoja kyseisestä kohdasta. Teksti jää piiloon mutta on siellä luettavissa.

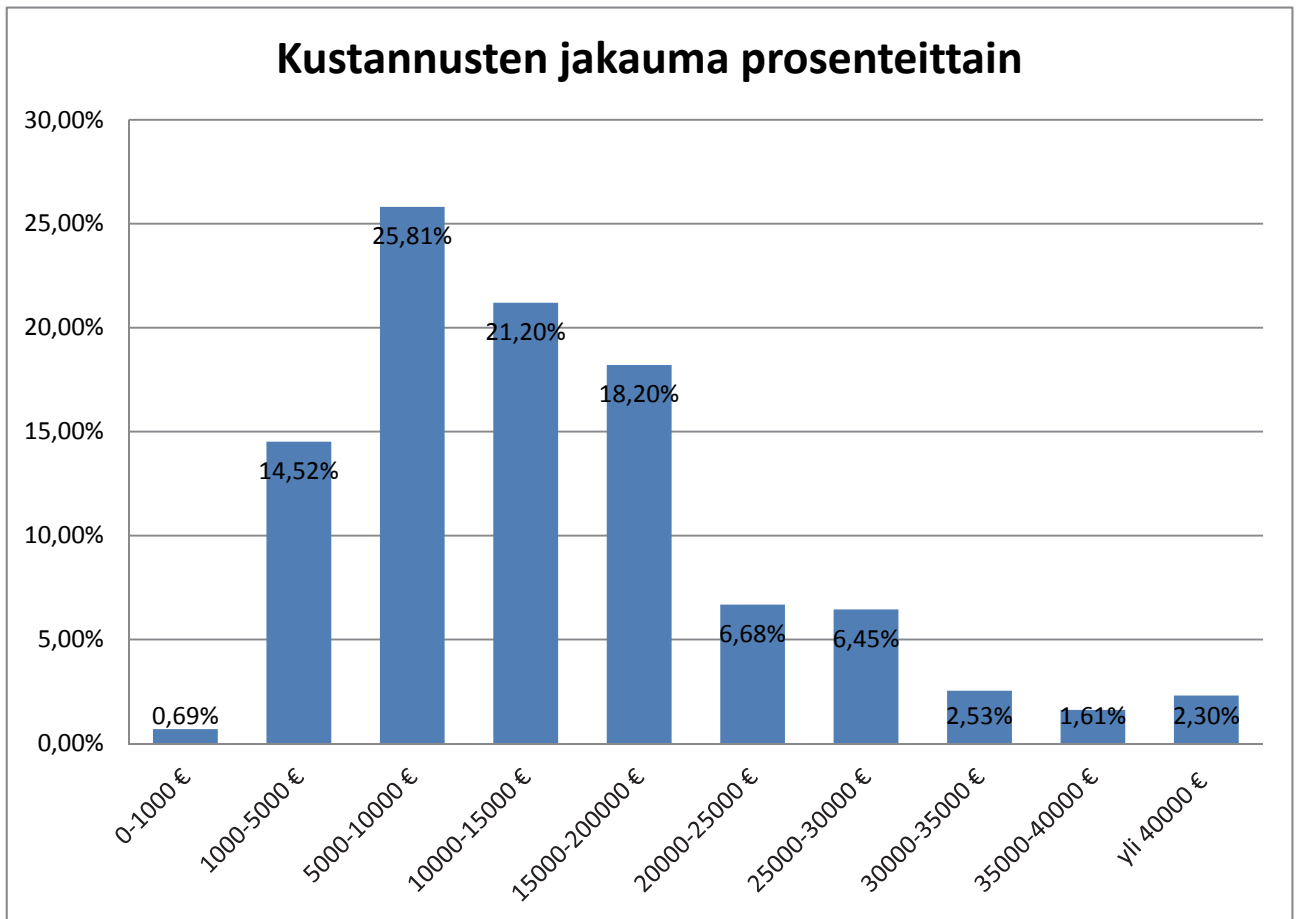
6. Täyttämisen helpottamiseksi lisää solu c ja d pystysarakkeiden väliin, kun saat yhden asukkaan tiedot täytettyä (klikkaa d, lisää solu) näin pysyy täytettävä kohde aina lähellä A pystysaraketta.

Terveisin  
Esa Kirvesniemi  
050 4646 951

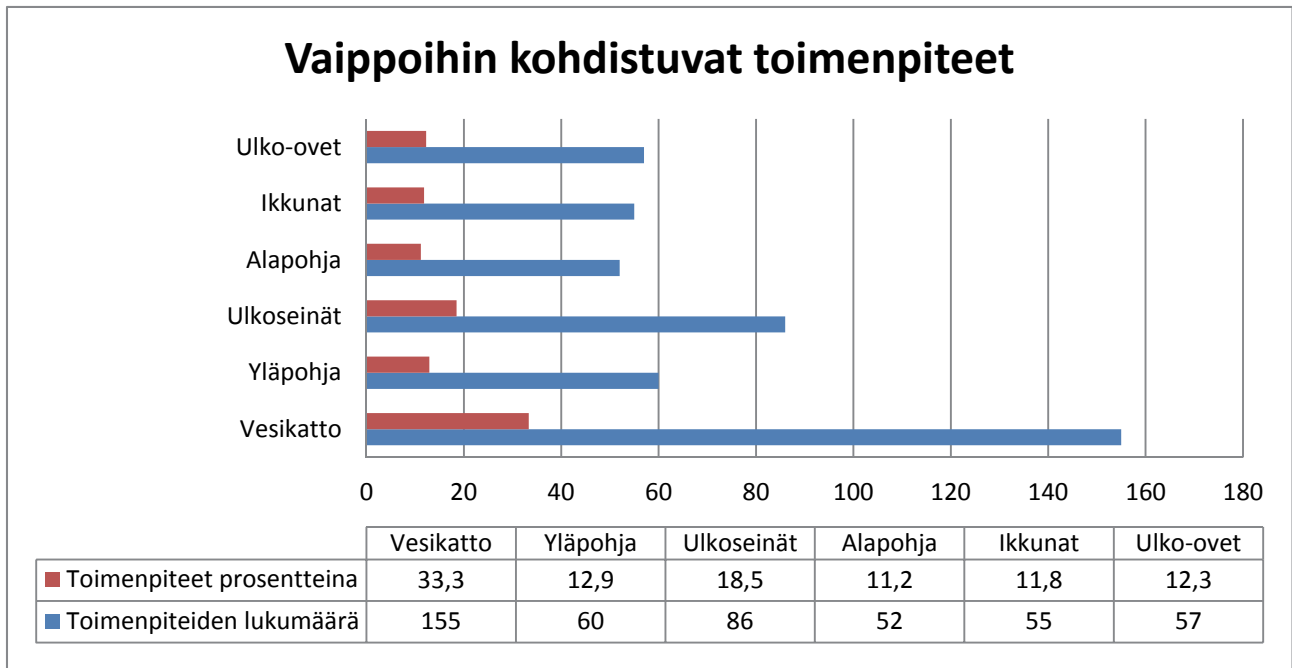
esa.kirvesniemi@eng.tamk.fi

## 2. EXCEL -TAULUKOSTA TEHDYT KUVAT

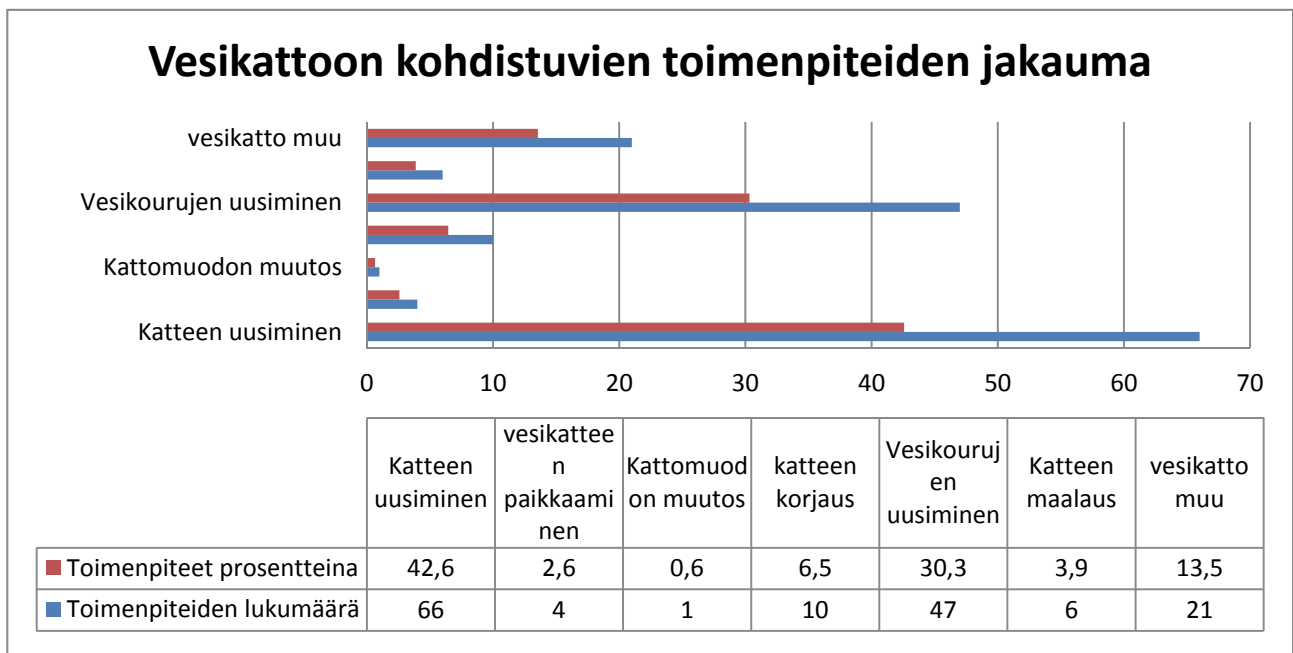
Seuraavat kuvat on tehty taulukkoon sijoitettujen suoritteiden ja lukuarvojen perusteella. Alla olevien kuvien lisäksi 5 kappaletta on opinnäytetyössä.



Kuva 2.

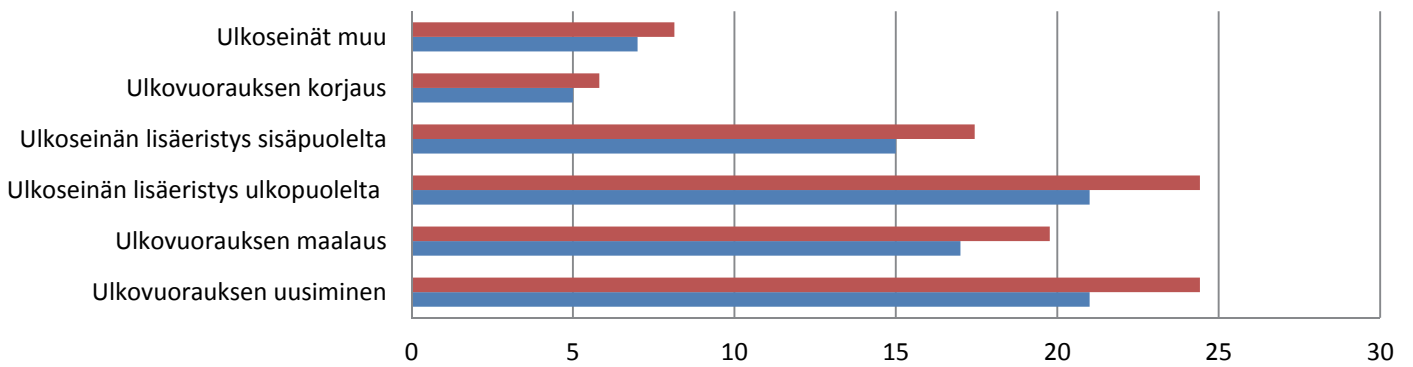


Kuva 3. Vaipasta ylivoimaisesti eniten toimenpiteitä keräsi vesikatto (155 kpl, 33,3 %). Vaippaan kohdistui toimenpiteitä yhteensä 465.



Kuva 4. Vesikattoon kohdistuvista toimenpiteistä katteen uusiminen (66 kpl, 42,6 %) ja vesikourujen uusiminen (47kpl, 30,3 %) saivat eniten suoritteita. Vesikatto muu (21 kpl, 13,5 %) sai myös kohtuullisen paljon suoritteita. Vesikatto muuhun kuuluu piipun hatutus, otsalaudoituksen uusiminen sekä muita pienempiä toimenpiteitä.

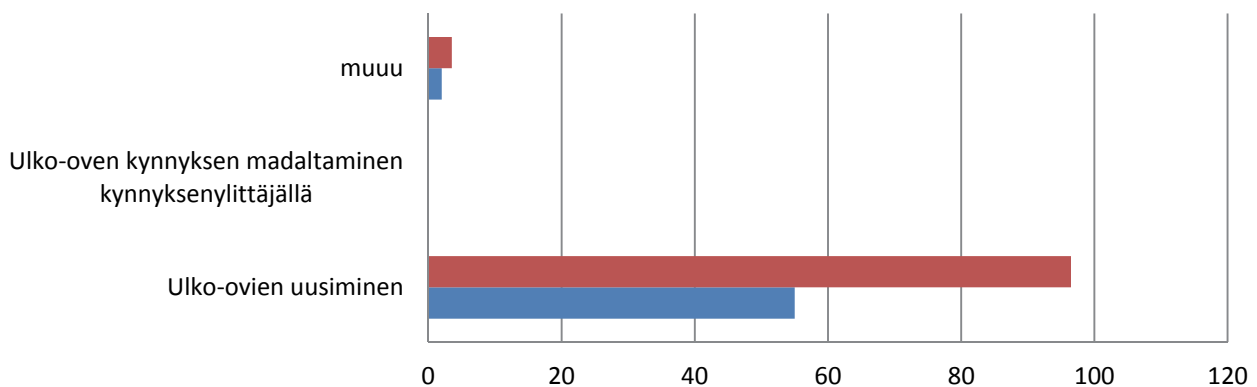
## Ulkoseinät



	Ulkovuorauksen uusiminen	Ulkovuorauksen maalaus	Ulkoseinän lisäeristys ulkopuolelta	Ulkoseinän lisäeristys sisäpuolelta	Ulkovuorauksen korjaus	Ulkoseinät muu
■ Toimenpiteet prosentteina	24,4	19,8	24,4	17,4	5,8	8,1
■ Toimenpiteiden lukumäärä	21	17	21	15	5	7

Kuva 5. Ulkoseinään kohdistuvissa toimenpiteissä oli neljä toimenpidettä, jotka keräsivät paljon toimenpiteitä. Näitä ovat ulkovuorauksen uusiminen (21 kpl, 24,4 %), ulkovuorauksen lisäeristys ulkopuolelta (21 kpl, 24,4 %), ulkovuorauksen maalaus (17 kpl, 19,8 %) ja ulkovuorauksen lisäeristys sisäpuolelta (15 kpl, 17,4 %).

## Ulko-ovet

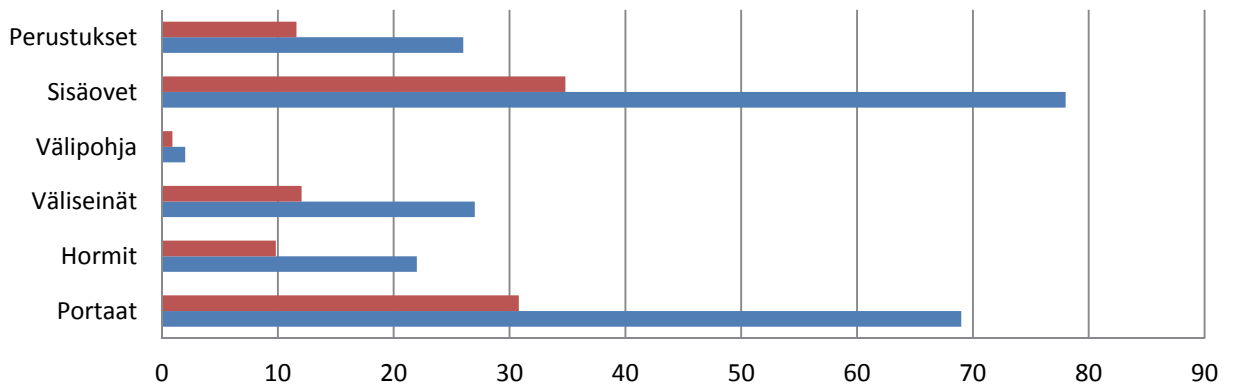


	Ulko-ovien uusiminen	Ulko-oven kynnyksen madaltaminen kynnyksenylittäjällä	muuu
■ Toimenpiteet prosentteina	96,5	0,0	3,5
■ Toimenpiteiden lukumäärä	55	0	2

Kuva 6. Ulko-oveen kohdistuvista remonteista ulko-oven uusiminen keräsi melkein kaikki suoritteet (55 kpl, 96,5 %).



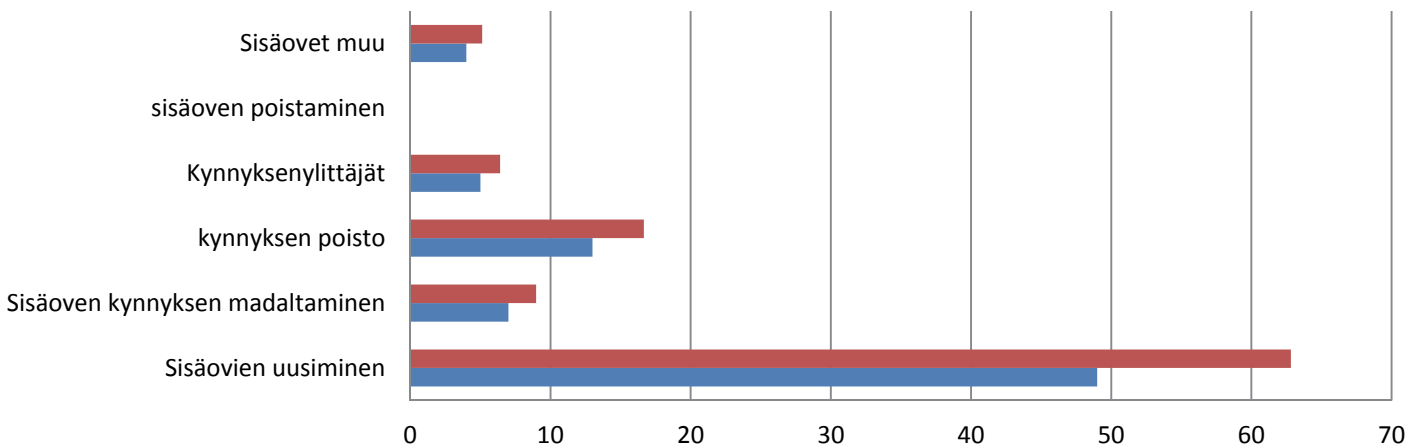
## Rakenteisiin kohdistuvat toimenpiteet



	Portaat	Hormit	Väliseinät	Välipohja	Sisäövet	Perustukset
■ Toimenpiteet prosentteina	30,8	9,8	12,1	0,9	34,8	11,6
■ Toimenpiteiden lukumäärä	69	22	27	2	78	26

Kuva 7. Rakenteisiin kohdistuvissa toimenpiteissä sisäövet (78 kpl, 34,8 %) sekä portaat (69 kpl, 30,8 %) keräsivät valtaosan toimenpiteistä. Väliseinät (27 kpl, 12,1 %), perustukset (26 kpl, 11,6 %) ja hormit (22 kpl 9,8 %) keräsivät myös jonkin verran suoritteita.

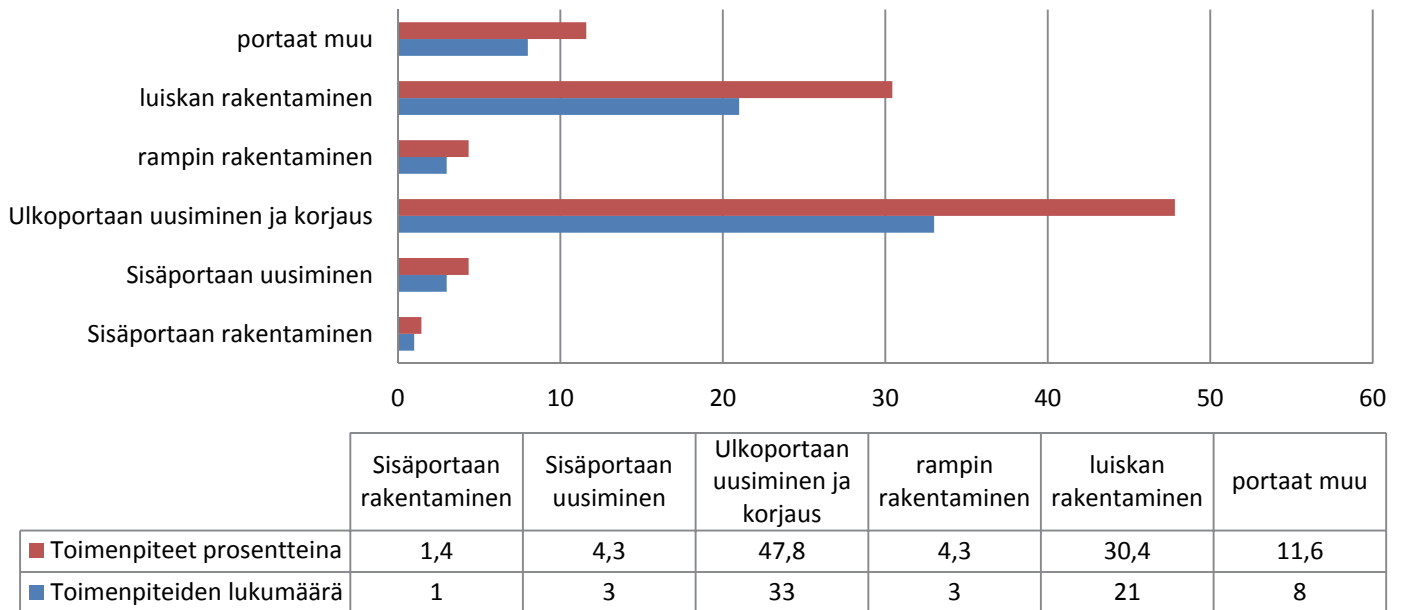
## Sisäoviin kohdistuvien toimenpiteiden jakauma



	Sisäövien uusiminen	Sisäöven kynnyksen madaltaminen	kynnyksen poisto	Kynnyksenylittäjät	sisäöven poistaminen	Sisäövet muu
■ Toimenpiteet prosentteina	62,8	9,0	16,7	6,4	0,0	5,1
■ Toimenpiteiden lukumäärä	49	7	13	5	0	4

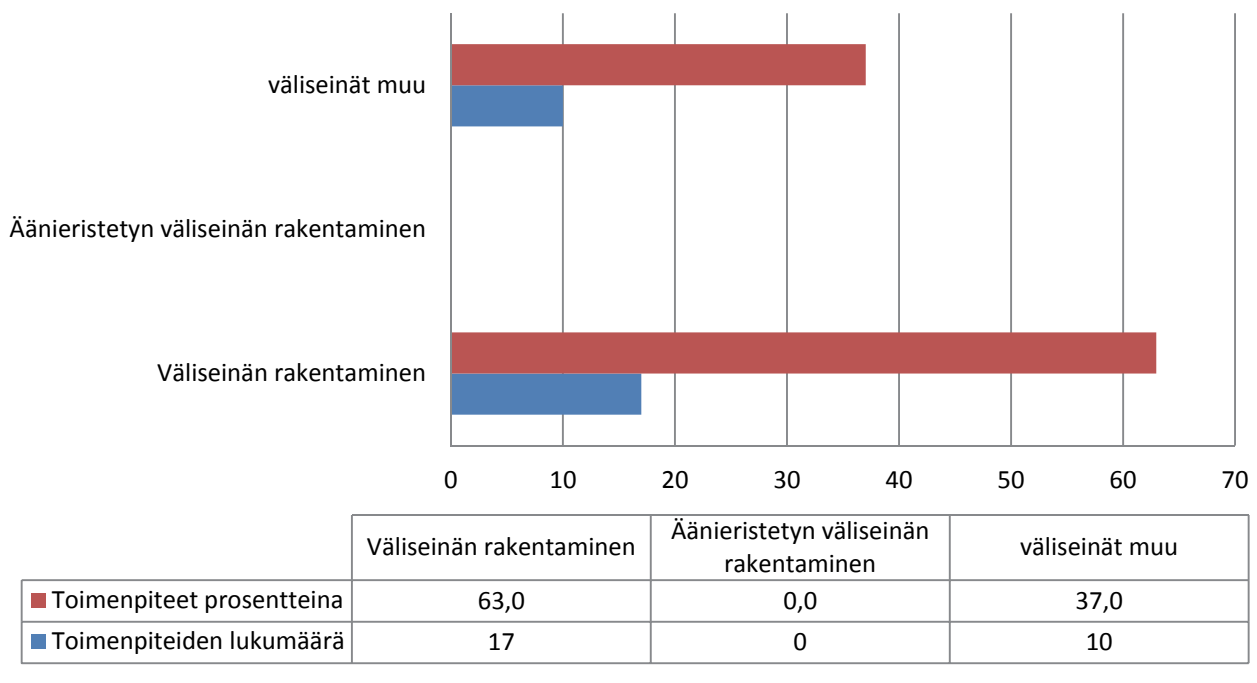
Kuva 8. Sisäoviin kohdistuvista toimenpiteistä sisäövien uusiminen (49 kpl, 62,8 %) keräsi eniten suoritteita.

## Portaisiin kohdistuvat toimenpiteet

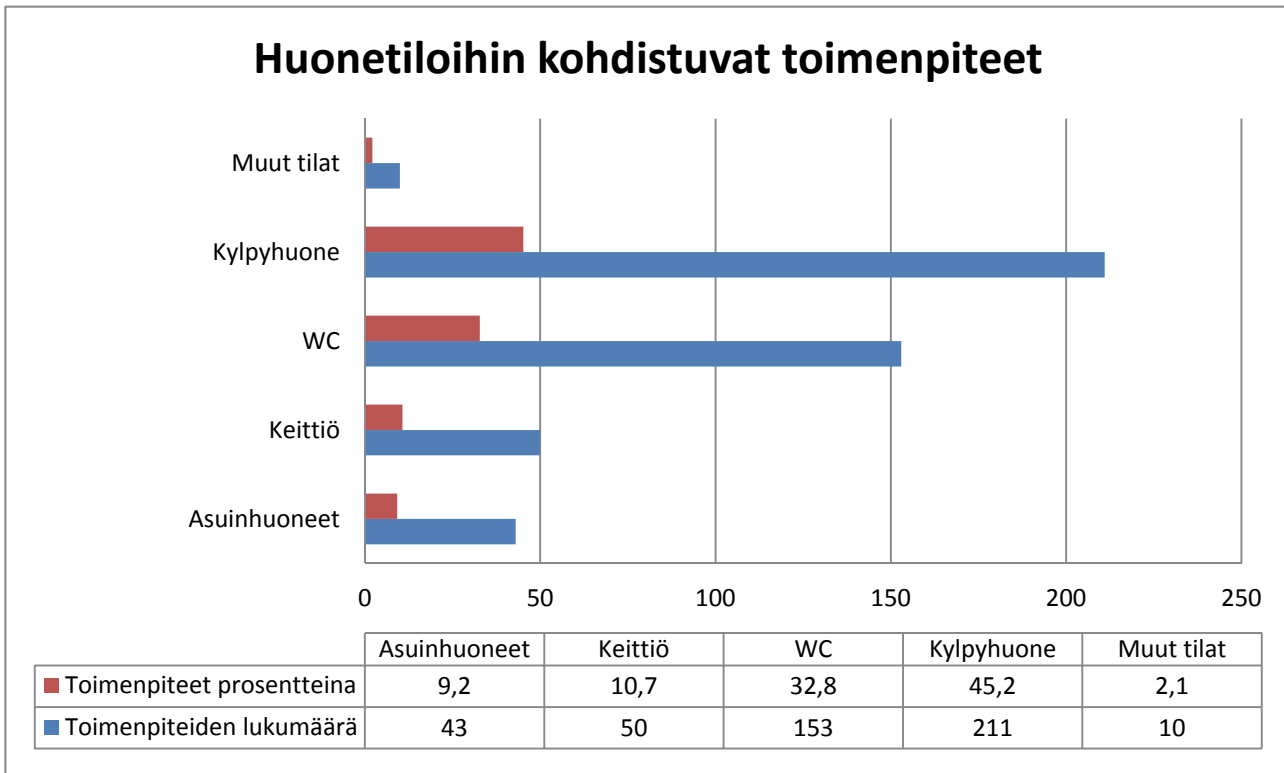


Kuva 9. Portaisiin kohdistuvista toimenpiteistä ulkoportaan uusiminen ja korjaus (33 kpl, 47,8 %) keräsi eniten suoritteita. Luiskan rakentaminen (21 kpl, 30,4 %) keräsi myös huomattavan määrän suoritteita.

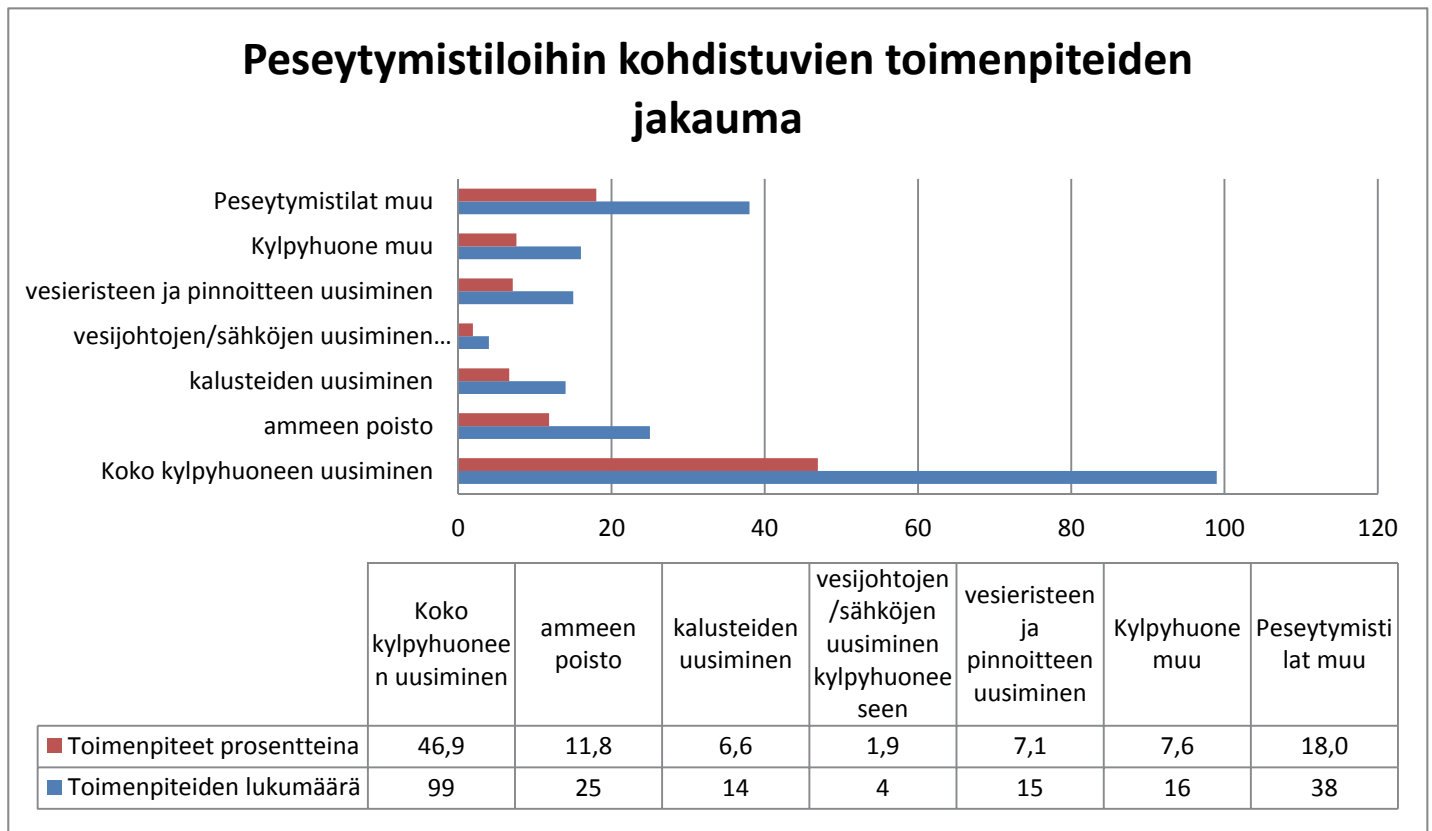
## Väliseiniin kohdistuvat toimenpiteet



Kuva 10. Väliseiniin kohdistuvista toimenpiteistä väliseinän rakentaminen (17 kpl, 63 %) keräsi suurimman osan suoritteista. Väliseinät muu (10 kpl, 37 %) keräsi loput suoritteista.

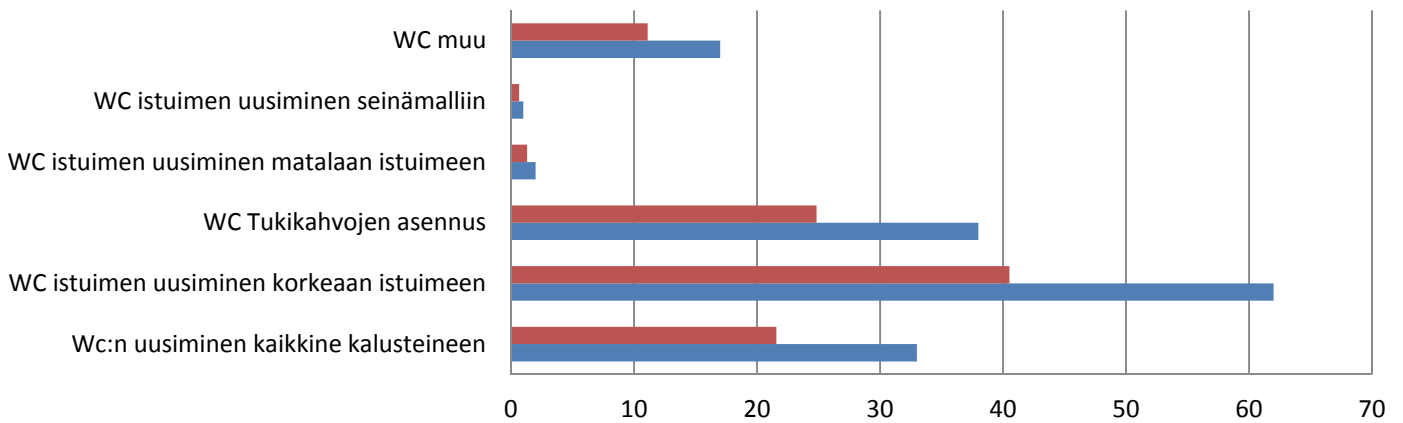


Kuva 11. Huonetiloista suurimman osan suoritteista keräsivät kylpyhuone (211 kpl, 45,2 %) sekä wc-tilat (153 kpl, 32,8 %). Keittiöt (50 kpl, 10,7 %) ja asuinhuoneet (43 kpl, 9,2 %) keräsivät myös jokin verran suoritteita.



Kuva 12. Kylpyhuoneisiin kohdistuvista toimenpiteistä koko kylpyhuoneen uusiminen keräsi eniten suoritteita (99 kpl, 46,9 %). Peseytymistilat muu (38 kpl, 18 %) keräsi toiseksi eniten suoritteita. Suurin osa peseytymistilat muu suoritteista oli lattialämmityksen asentaminen, joka osoittautui puutteeksi Excel -taulukkoa laadittaessa.

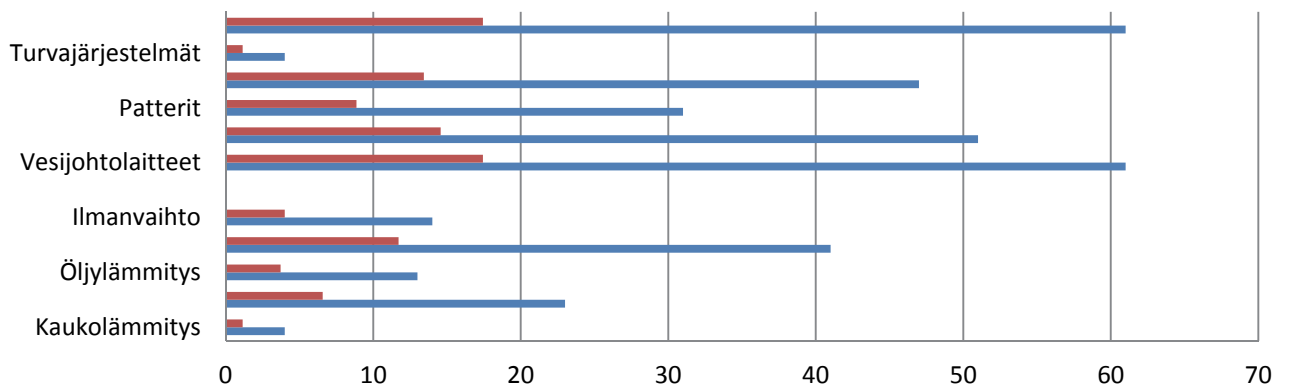
## Wc tiloihin kohdistuvien toimenpiteiden jakauma



	Wc:n uusiminen kaikkinne kalusteineen	WC istuimen uusiminen korkeaan istuimeen	WC Tukikahvojen asennus	WC istuimen uusiminen matalaan istuimeen	WC istuimen uusiminen seinämalliin	WC muu
■ Toimenpiteet prosentteina	21,6	40,5	24,8	1,3	0,7	11,1
■ Toimenpiteiden lukumäärä	33	62	38	2	1	17

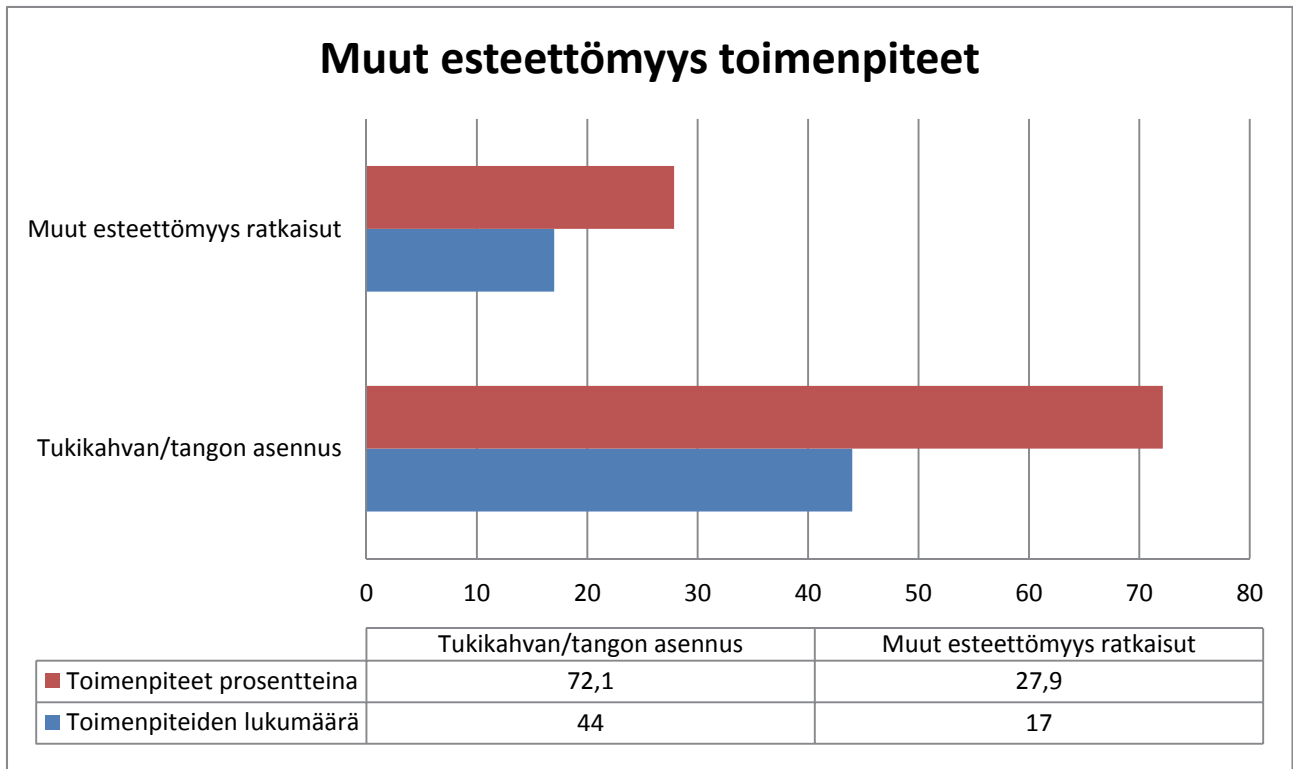
Kuva 13. Wc-tiloissa suurimman osan suoritteista keräsivät pytyn uusiminen korkeaan istuimeen (62 kpl, 40,5 %) sekä pytyn tukikahvojen asentaminen (38 kpl, 24,8 %). Wc:n uusiminen kaikkinne kalusteineen (33 kpl, 21,6 %) oli kolmanneksi suurin toimenpide määrältään ja neljänneksi suurin oli wc muu (17 kpl, 11,1 %). Wc muun toimenpiteistä suurin osa oli lattialämmityksen asentaminen, joka osoittautui puutteeksi Excel -taulukkoa tehdessä.

## Varusteisiin kohdistuvat toimenpiteet

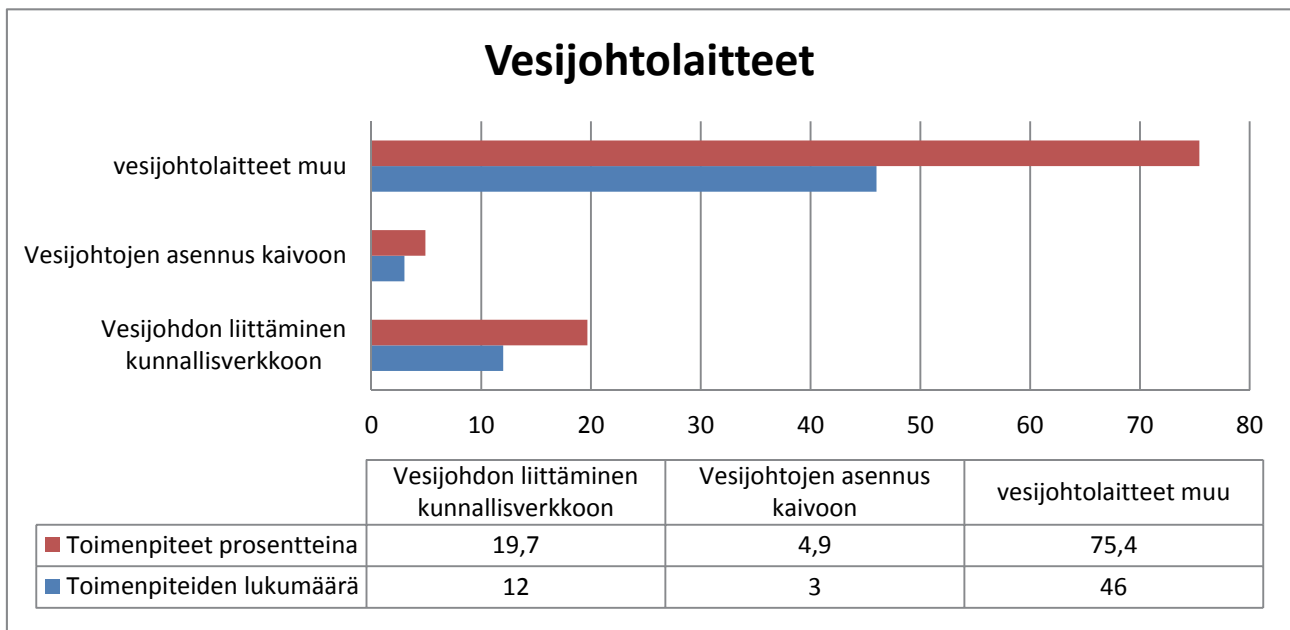


	Kaukolämmitys	Kiinteän polttoaineen lämmitys	Öljylämmitys	Sähkölämmitys	Ilmanvaihto	Varaava sähkölämmitys	Vesijohtolaitteet	Viemärlaitteet	Patterit	Sähkölaitteet	Turvajärjestelmät	Muut Esteettömyys
■ Toimenpiteet prosentteina	1,1	6,6	3,7	11,7	4,0	0,0	17,4	14,6	8,9	13,4	1,1	17,4
■ Toimenpiteiden lukumäärä	4	23	13	41	14	0	61	51	31	47	4	61

Kuva 14. Varusteisiin kohdistuvista toimenpiteistä suoritteita keräsivät eniten muut esteettömyys toimenpiteet (61 kpl, 17,4 %), vesijohtolaitteet (61 kpl, 17,4 %), viemärlaitteet (51 kpl, 14,6 %) ja sähkölaitteet (47 kpl, 13,4 %).

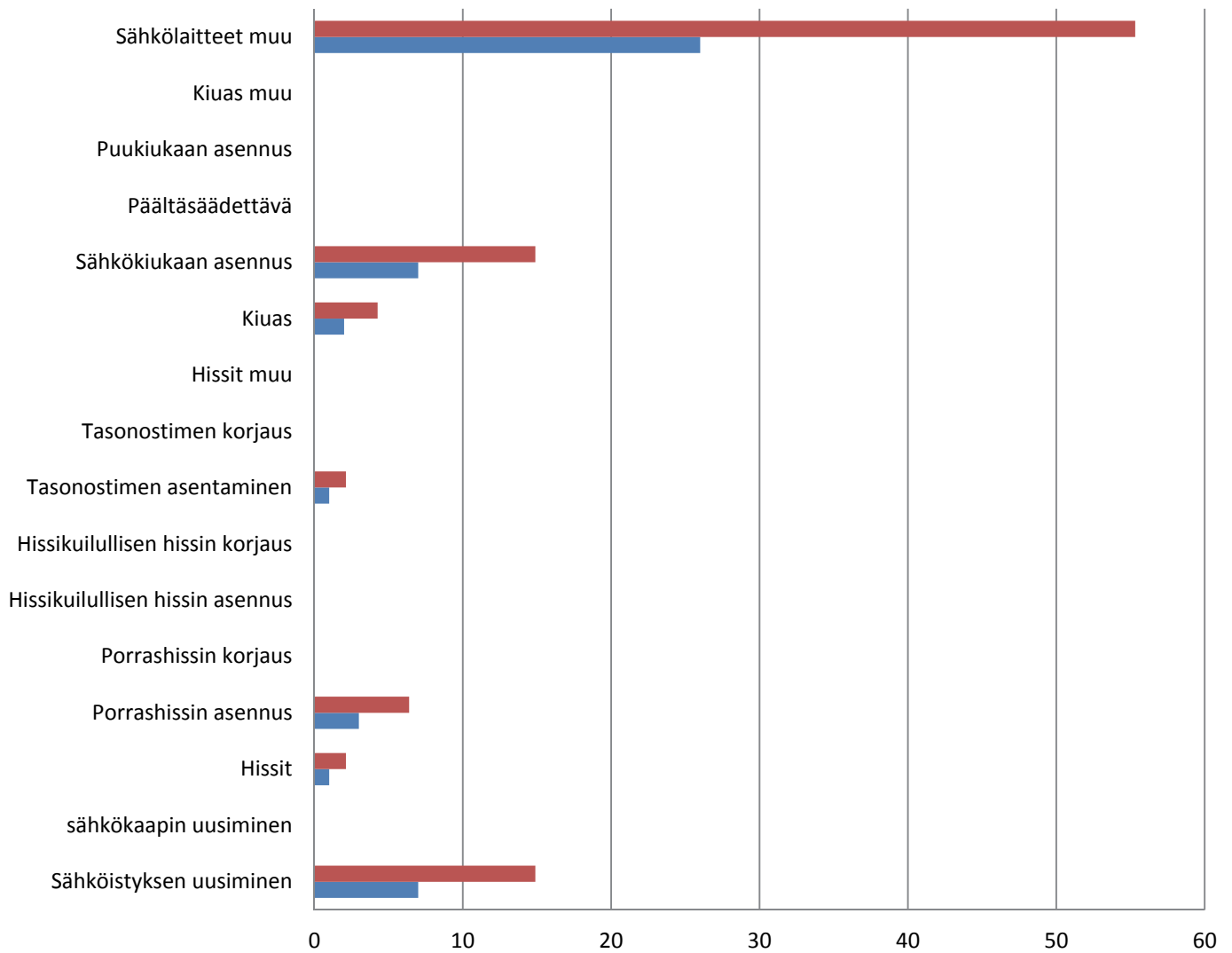


Kuva 15 Muista esteettömyys toimenpiteistä suurimman osan suoritteista keräsi tukikahvan/tangon asennukset (44 kpl, 72,1 %).



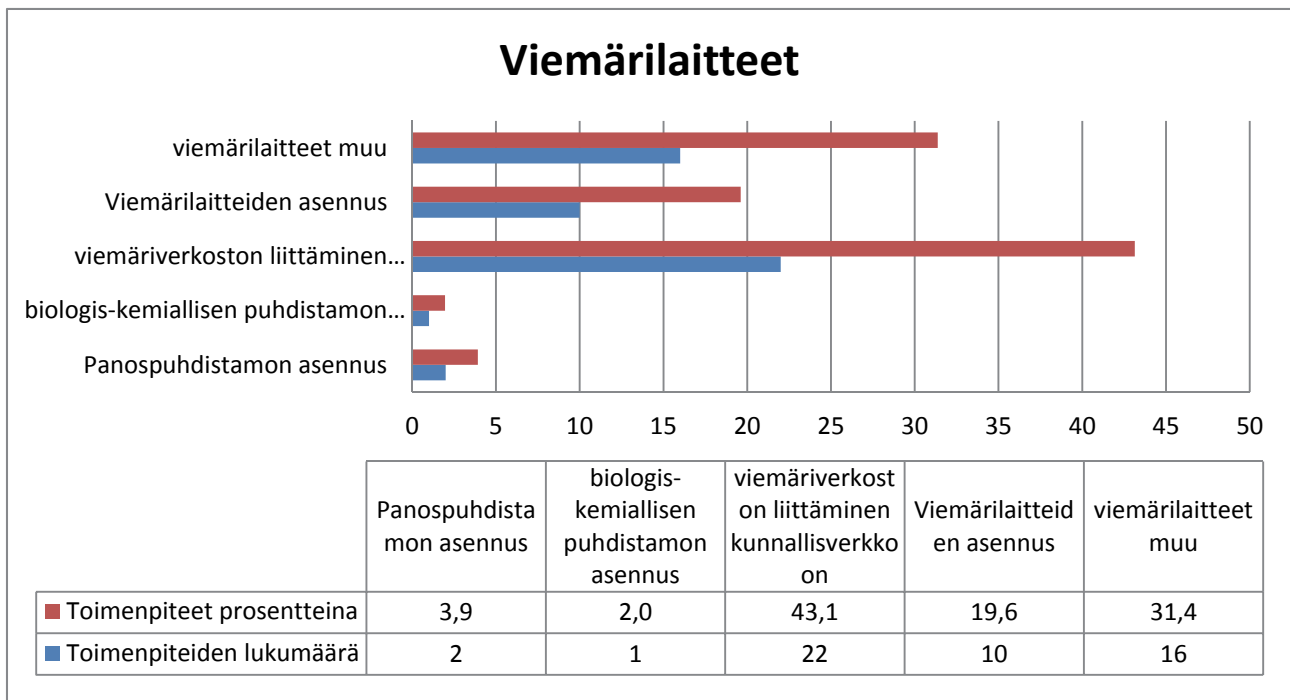
Kuva 16. Vesijohtolaitteista suurimman suoritelmäärän keräsi vesijohtolaitteet muu (46 kpl, 75,4 %). Muihin kuuluivat esimerkiksi hanat ja sekoittajat, lämminvesivaraajat sekä vesijohtojen korjaustoimenpiteet. Vesijohtolaitteet muussa on siis kehitettävää Excel -taulukko.

## Sähkölaitteet



	Sähk öisty ksen uusi mine n	sähk ökaa pin uusi mine n	Hissit	Porra shissi n asen nus	Porra shissi n korja us	Hissi kuilul lisen hissin asen nus	Hissi kuilul lisen hissin korja us	Taso nosti men asen amin en	Taso nosti men korja us	Hissit muu	Kiuas	Sähk ökiuk aan asen nus	Pääl tsää dettä vä	Puuki ukaan asen nus	Kiuas muu	Sähk ölaitt eet muu
■ Toimenpiteet prosentteina	14,9	0,0	2,1	6,4	0,0	0,0	0,0	2,1	0,0	0,0	4,3	14,9	0,0	0,0	0,0	55,3
■ Toimenpiteiden lukumäärä	7	0	1	3	0	0	0	1	0	0	2	7	0	0	0	26

Kuva 17. Sähkölaitteet muu keräsi suurimman osan toimenpiteistä (26 kpl, 55,3 %). Useita suoritteita keräsivät myös sähkökiukaan asennus (7 kpl, 14,9 %), porrashissin asennus (3 kpl, 6,4 %) ja sähköistyksen uusiminen (7 kpl, 14,9 %).



Kuva 18. Kunnallisverkostoon liittyminen (22 kpl, 43,1 %) keräsi eniten suoritteita. Viemärlaitteet muu (16 kpl, 31,4 %) keräsi toiseksi eniten suoritteita. Suoritteita olivat esimerkiksi kuivakäymälän asentaminen, sisäpuolisten viemäreiden uusiminen sekä ulkopuolisten viemäreiden uusiminen.

## Toimenpiteiden keskiarvohintoja

Seulotut mää- rät	hinta €	Toimenpiteet
33	12182	kylpyhuoneen uusiminen
7	16897	Katteen ja vesikourujen uusiminen sekä yp:n lisäeristäminen
3	20050	ulkovuorauksen uusiminen + lisäeristäminen ulkopuolelta
9	9195	Ikkunoiden uusiminen
7	3640	Puuta käyttävän laitteen asentaminen
6	10070	viemäriverkoston liittäminen kunnallisverkkoon
7	2613	ulko-ovien uusiminen
6	6675	katteen maalaus ja vesikourujen uusiminen
7	4780	katteen korjaus
5	5365	käyttövesiputkien uusiminen
3	50000	Koko vaipan lisäeristäminen
6	3287	hormien korjaaminen
6	11000	porrashissin asennus
1	5000	rakenteiden kuntotutkimus ja kartoitus
3	17930	alapohjan uusiminen ja korjaus (vesivahinko)
3	27815	alapohjan uusiminen rossipohja + salaojitus
3	5540	ulkoportaan uusiminen ja korjaus
1	4875	radonkorjaus
4	3005	kh kalusteiden uusiminen
3	9580	ilmavesilämpöpumpun asentaminen
4	6780	alapohjan lisäeristys
4	14230	sähköistyksen uusiminen
17	7620	keittiön uusiminen
3	1500	lämmivesivaraajan asentaminen
4	35281	uusi sauna ja kylpyhuone
2	500	vesijohtojen korjaus
10	14320	vesikatteen ja kourujen uusiminen
6	10550	ulkovuorauksen uusiminen
8	12890	vesijohdon ja viemäriin liittäminen verkostoon
3	5600	rampin rakentaminen
5	9860	wc:n uusiminen kaikkine kalusteineen
2	17850	ikkunoiden ja ulko-ovien uusiminen
9	43360	Peruskorjaus (raskas)
14	18200	maalämpöjärjestelmän asentaminen
2	7000	asuinhuoneen pintarakenteiden uusiminen
11	18830	katteen uusiminen
7	15325	ulkoseinän lisäeristys ulkopuolelta
3	5000	vesikiertopatterien asennus
3	3250	ilmalämpöpumpun asentaminen
1	1500	sisäportaan uusiminen
6	5950	ulkovuorauksen maalaus